

Slutrapport ESF, En skola för alla

En skola för alla

ESF-beslut 2016/00532

Projektledare Anna Stenberg, Skaraborgs Kommunalförbund

Projektledare Magdalena Svedlund, Skaraborgs Kommunalförbund

Projektledare Lisa Gillström, Skaraborgs Kommunalförbund

Delprojektledare Moa Mannesson, Skaraborgs Kommunalförbund

Delprojektledare Henrik Erlandsson, Fyrbodals kommunalförbund

Delprojektledare Margareta Laurell, Fyrbodals kommunalförbund

Delprojektledare Annica Anegren, Samordningsförbundet Väst

Delprojektledare Mikael Szanto, Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Sammanfattning

Inom *En skola för alla* har 30 olika projektverkstäder arbetat med att nå projektets övergripande mål “Att fler unga klarar sin utbildning alternativt kommer i arbete och att färre hoppar av skolan”.

Arbetet i projektverkstäderna har utgått från de lokala förutsättningarna i kommunen och utifrån projektets 4 moduler. Totalt har 450 ungdomar fått ta del av insatser inom projektet. Målgruppen är ungdomar mellan 15–24 år som är i riskzonen för skolavhopp (fortfarande inskrivna i skolan) samt de ungdomar som redan hoppat av skolan och befinner sig utanför studier och arbete.

I projektet har olika arbetsätt och metoder testats. Inom modul 1 har fokus varit på att stärka det kommunala aktivitetsansvaret samt att arbeta med att stärka skolors arbete med närvaro. I arbetet med stärkt kommunalt aktivitetsansvar har nätverk för KAA skapats och stärkts. Nätverken har på olika sätt främjat utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret, bland annat genom att arbeta fram gemensamma rutiner i form av en handbok, ett arbete kring Best case scenario samt genomfört workshops och kompetensutvecklingsinsatser. Arbetet har också handlat om att fånga upp ungdomar som har hoppat av skolan genom test av systemet ELIN och att fånga upp ungdomar i riskzon för skolavhopp genom en E-tjänst för informationsutbyte mellan gymnasieskola och hemkommun.

På individnivå har arbetet med ungdomar i det kommunala aktivitetsansvaret handlat om att fånga upp, skapa relationer, motivera och vägleda vidare mot skola, arbete eller annan aktivitet.

I arbetet med stärkt närvaro har nya rutiner tagits fram för att rapportera och agera på frånvaro. Arbetsätt för att främja närvaro är bland annat stärkt stöd och struktur i skolarbetet, arbete för att stärka relationerna med eleverna och att testa nya roller i skolan såsom elevcoacher och elevkoordinatorer. I det elevnära arbetet har mycket fokus varit på att först och främst bygga relation och att sedan arbeta med motivation, struktur och studieteknik. Målet har varit att eleven ska känna sig sedd i skolan och saknad när hen inte är där.

Modul 2 har fokuserat på tre teman. *Jämställda studie- och yrkesval*, där arbetet handlat om att öka skolnärvaron, öka andelen behöriga till gymnasiet oavsett juridiskt kön samt öka kunskaper för att utmana normer kring traditionella och genusstyrda gymnasieval. *Alternativa vägar för nyanlända*, där arbetet handlat om språkstöd, att öka kunskaper i svenska, matematik etcetera för att närma sig behörighet mot ett nationellt gymnasieprogram kombinerat med olika skräddarsydda utbildningar inom yrkesintroduktion och kurser i arbetslivkunskap. Och slutligen *inkluderande lärmiljöer* som handlat om att utbildningen och lärmiljöer anpassats utifrån var och ens förutsättningar och behov.

I modul 3 har gruppverksamheten Steg1 testats och erbjudits i Samordningsförbundet Väst samtliga kommuner. Steg1 riktar sig till ungdomar mellan 15–24 år som står långt ifrån skola och arbetsmarknad och där målet är att vara ett första steg mot studier eller arbete.

Fokus i modul 4 har varit samverkan för ungas psykiska hälsa. Målet är att ta fram en basmodell för samverkan mellan primärvård (vårdcentral och ungdomsmottagning) och kommunens elevhälsa och socialtjänst för att unga med psykisk ohälsa ska få rätt vård i rätt tid.

Resultat av *En skola för alla* är bland annat att 80 % av deltagande ungdomar är i studier eller arbete efter att ha tagit del av insatser i projektet. Närvaron har höjts för deltagande individer på grundskola och introduktionsprogram, men samma trend kan inte ses för deltagare på gymnasieskolans nationella program. För deltagare på grundskolan har behörigheten till gymnasiet höjts med 30 procentenheter från 27 % vid inskrivning till 57 % vid utskrivning. Hos grundskoleeleverna har meritpoängen ökat med i snitt 24 poäng från inskrivning till utskrivning i projektet. Ungdomar i målgruppen "KAA" har efter sitt deltagande i projektet en mer positiv syn på framtiden och har blivit mer redo för studier och arbete. Vid projektslut fortsatte 20 deltagare från Steg1 i den implementerade verksamheten. Av de ungdomar som genomgått gruppverksamheten studerar 11 deltagare och 15 arbetar.

På skolorna har förändrade rutiner, arbetssätt och organisering av skolnärvaro- och skolfrånvaroarbetet utvecklats och implementerats. Detta gäller även arbetet kring anpassningar och arbetet kring att skapa motivation och förbereda eleven mot ett nationellt program på gymnasiet. Även anpassningar i utbildningen och samverkan inom skola och med olika aktörer utanför skolan har stärkts inom ramen för projektet.

Utöver implementerade metoder och arbetssätt har även implementering skett i form av nya roller i skolan där elevcoach eller elevkoordinator anställts. Implementering av Steg 1 har också skett i flera kommuner.

En skola för alla har bekräftat framgångsfaktorerna från projektet Plug In, som arbetat med en liknande målgrupp. Dessa framgångsfaktorer är bemötande, samverkan, flexibilitet, koll och uppföljning samt att utgå från ett individcentrerat arbetssätt. I *En skola för alla* har ytterligare en framgångsfaktor identifierats i form av inkluderande lärmiljöer.

En skola för alla är ett samverkansprojekt mellan kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodal, Boråsregionen-Sjuhärad och Samordningsförbundet Väst. Projektet omfattar 33 kommuner i Västra Götaland. Projektet pågick från april 2017 till mars 2020 och finansierades av Europeiska socialfonden och medfinansierades av medverkande kommuner och förbund med en total budget på 41 miljoner kronor.

Innehållsförteckning

Förkortningar och ordförklaring	6
1. Projektidé och förväntade resultat	7
1.1 Bakgrund och syfte	7
1.2 Mål, effekter och förväntade resultat	8
1.3 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan	11
1.4 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan	15
1.5 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete	17
1.6 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa	19
1.7 Horisontella principer	21
2. Projektets resultat, mål och indikatorer	22
2.1 Deltagare	22
2.2 Aktivitetsmål.....	22
2.3 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan	24
2.4 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan.	30
2.5 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete	33
2.6 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa	34
2.7 Horisontella principer	35
3. Arbetssätt	37
3.1 Projektets organisation	37
3.2 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan	37
3.3 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan	41
3.4 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete	46
3.5 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa	47
4. Kommunikation, spridning och påverkansarbete	49
4.1 Inledning	49

4.2 Delregional spridning och kommunikation	50
4.3 Regional spridning inom Västra Götalandsregionen.....	54
4.4 Nationell spridning	54
5. Uppföljning och utvärdering	55
5.1 Extern utvärderare	55
5.2 Uppföljning.....	56
6. Användande av resultat	60
6.1 Inledning	60
6.2 Implementering på förbunden	61
6.3 Implementering i kommuner.....	63
6.4 Utebliven implementering i projektets kommuner	68
7. Kommentarer och tips.....	70
7.1 Omfattande projekt	70
7.2 Nätverk	70
7.3 ESF-administration	70
7.4 Förankring	71
7.5 Bemanning	71
7.6 Datainsamling.....	71
Referenslista.....	72

Förkortningar och ordförklaring

PL - Projektledare

Dpl - Delprojektledare

KAA - Kommunalt aktivitetsansvar

SIP - Samordnad Individuell Plan

FK - Försäkringskassan

AF - Arbetsförmedlingen

EHT - Elevhälsoteam

SUS - System för uppföljning av samverkan. Den administreras av Försäkringskassan och är en del av socialförsäkringsdatabasen.

DUA - Delegationen för unga och nyanlända till arbete

1. Projektidé och förväntade resultat

I detta avsnitt följer en redogörelse för projektets bakgrund, syfte, mål och effekter så som det var formulerat i den ursprungliga projektplanen. Även formuleringar som är gjorda utifrån lokala projektplaner och delprojekt är beskrivna i detta avsnitt.

1.1 Bakgrund och syfte

Projektets syfte, mål och målgrupp är intakt under projekttiden, däremot så har vägarna för att nå målen ändrats under projektets gång. Kommunernas behov och förutsättningar är en utgångspunkt i projektet och dessa har förändrats från det att projektansökan skrevs och har utvecklats sedan dess att projektet startade upp.

Såväl i Sverige som globalt sett pågår ett intensivt utvecklingsarbete för att ungdomar ska fullfölja sina studier (Håkansson & Sundberg, 2016). Att fullfölja utbildningen i grund- och gymnasieskolan är den enskilt viktigaste faktorn för ungdomars utveckling och framtid. Detta för att kunna etablera ett självständigt liv, komma in på arbetsmarknaden, känna sig inkluderad, ha en egen inkomst och för att kunna etablera sig i samhället (Gren-Landell, 2016; Henriksson, 2016; Dale, 2010).

Det finns ett starkt samband mellan utbildning och hälsa. I Västra Götalandsregionens tillväxt- och utvecklingsstrategi 2014 – 2020, VG2020, framhålls invånarnas kompetens som en avgörande framtidsfråga för att ge invånare, företag och organisationer möjlighet att växa. Vid ingången i projektet *En skola för alla* var skolresultaten bland ungdomar i grundskole- och gymnasieåldrarna försämrade i samtliga regiondelar.

Kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodal och Sjuhärad har tillsammans med Samordningsförbundet Väst under projektperioden gemensamt kraftsamlat för att få fler ungdomar att fullfölja grund- och gymnasieskolan i linje med VG 2020. Samtidigt har insatser genomförts för de ungdomar och unga vuxna som står längre ifrån arbetsmarknaden, med det övergripande syftet att motivera dessa till utbildning samt närma sig arbetsmarknaden (strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014 - 2020).

Projektets övergripande mål har varit "Att fler unga klarar sin utbildning alternativt kommer i arbete och att färre hoppar av skolan".

På individnivå är målsättningen att olika aktiviteter ska genomföras med 400 deltagare som befinner sig i riskzon för att göra skolavhopp, eller som alternativt har hoppat av skolan. För de individer som gjort skolavhopp handlar det om vägar in i studier för kommande inriktning mot arbete. Det övergripande målet var att 60 % av dessa individer ska i studier eller arbete under projekttiden.

I målgruppen för projektet är det ungdomar som är i riskzon för skolavhopp, men som är fortsatt inskrivna i skolan. Målgruppen i skolan är både ungdomar i årskurs 9 i grundskolan och gymnasieelever på introduktionsprogram och nationella program. Inom målgruppen finns både ungdomar med långvarig, problematisk frånvaro och de som endast har behov av mindre stöd för att nå fullföljda studier. Eleverna kan vara nyanlända med kortare eller längre skolbakgrund vilket kan kräva alternativa vägar genom skolsystemet.

I målgruppen finns även gruppen "KAA" som är ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret och unga som är inskrivna i skolan men som inte har studier som huvudsakliga sysselsättning (praktik eller motivationshöjande insatser).

Ytterligare en målgrupp med unga (15–24 år) helt utanför studier och arbete finns inom Steg1 verksamhet dit de har remitterats.

Projektets arbete har delats upp i fyra tematiska moduler där varje projektpart är ansvarig för var sin modul:

- Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan.
- Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan.
 - Tema 1: Jämställdhet och förebyggande av könsstereotypa val.
 - Tema 2: Arbetet kring nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete
 - Tema 3: Främja närvaro och inkluderande lärmiljöer
- Modul 3: Steg1 - att förbereda för studier och arbete
- Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa

1.2 Mål, effekter och förväntade resultat

1.2.1 Övergripande mål på individnivå:

- Deltagande unga kvinnor och män upplever ökad motivation till studier eller arbete
- Deltagande unga kvinnor och män får ökad tillit (relationellt) till vuxenvärlden

- Deltagande unga kvinnor och män har fått en ökad förståelse (skills) för vad vuxenlivet innebär.
- Deltagande unga kvinnor och män känner sig inkluderade i skola eller andra sammanhang
- Deltagande unga kvinnor och män känner ökad tilltro till sin förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden
- Deltagande unga kvinnor och män gör stegförflyttningar mot studier och arbete.
- 60 % av deltagande unga kvinnor och män ska i studier eller arbete under projekttiden.

1.2.2 Förväntade resultat för deltagare i skolan:

Deltagande unga kvinnor och män:

- Har hög skolnärvaro
- Är aktiva på lektionerna
- Genomför sina skoluppgifter
- Känner tillhörighet och samhörighet
- Känner sig trygga i skolan
- Har goda relationer med andra elever på skolan
- Har goda relationer med personal på skolan
- Upplever att skolan är viktig
- Ser att skolgången har betydelse för framtiden
- Upplever skolan som meningsfull
- Känner motivation för sina studier

Och på organisationsnivå:

- Upplever att vuxna bryr sig

- Upplever ett gott bemötande på skolan
- Har lärare som har positiva förväntningar
- Upplever att samverkan mellan hem och skola fungerar väl
- Får ett individanpassat stöd
- Erbjuds undervisning som är lagom svår

1.2.3 Identifiera unga i riskzon och ge insatser

Det finns många olika orsaker till skolmisslyckanden som gör att unga inte fullföljer sina studier. Riskindikatorerna kan vara både låga skolresultat, frånvaro, att eleven inte ser skolan som meningsfull, att eleven inte upplever sig få stöd eller att hen saknar ett bra bemötande i skolan (GR utbildning, 2018). Men även faktorer utanför skolan såsom svagt stöd hemifrån eller att eleven anlärt till Sverige efter skolstart. Även psykisk eller fysisk ohälsa eller funktionsvariationer kan vara riskfaktorer (Henriksson, 2016).

Genom kunskap om riskfaktorerna kan skolpersonal både tidigt identifiera riskfaktorer för att snabbt kunna sätta in insatser men också genom att arbeta med förebyggande insatser så exempelvis yttre riskfaktorer får mindre betydelse.

Utifrån detta är några av de förväntade resultaten på organisationsnivå att:

- All skolpersonal har ökad kunskap om hur man identifierar unga i riskzonen.
- Berörd skolpersonal och projektpersonal har ökad kunskap om hur man kan motivera och ge stöd till unga i riskzonen.
- All skolpersonal får ökad kompetens att identifiera unga i riskzon
- Berörd skolpersonal och berörd projektpersonal får ökad kompetens: att normmedvetet förebygga och åtgärda skolavhopp, främja fullföljda studier, inkludering i skolan samt att skolan närmar sig arbetsmarknaden.
- Nya eller befintliga arbetssätt vad gäller att identifiera unga i riskzonen, motivera dem och rutiner för frånvaro prövas och utvecklas inom ramen för projektet på berörda enheter inom gymnasieskolan.

1.2.4 Underlag till beslut

Ett av målen för projektet är att de arbetssätt och rutiner som utvecklats och som leder till resultat ska leva kvar i de kommuner och på de skolor där de testats. För att nå dit så behöver berörda beslutsfattare inom utbildning få tillräcklig information för att ha underlag för beslut.

- Berörda utbildningsförvaltningschefer har ökad kunskap om vinsterna av de arbetssätt och rutiner projektet utvecklat.
- Berörda utbildningsförvaltningschefer har insikt om vilka åtgärder som behövs för att "göra den önskade förändringen".
- Berörda utbildningsförvaltningschefer har underlag till beslut
- Statistiken är könsuppdelad och analysen är genusmedveten
- Utrymme för förändring skapas och nödvändiga beslut tas.

1.3 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan

Delmål 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan

1.3.1 Projektidé och förväntat resultat KAA organisations- och strukturnivå

En av projektidéerna var att bilda eller utveckla nätverken utifrån de olika kommunalförbunden för de kommunalt aktivitetsansvariga (KAA) i Boråsregionen, Fyrbodal och Skaraborg. I förstudierna som föregick projektet (Kjellberg, 2016) identifierades behov av att utveckla arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret på olika sätt. Ett sätt att stärka det kommunala aktivitetsansvaret och att arbeta för likvärdighet är genom att bygga nätverk för KAA. Nätverken ska också sprida goda erfarenheter och arbetssätt på exempelvis förebyggande insatser. Projektet ville också stärka kunskapen i skolor och hos andra berörda aktörer om kommunernas uppdrag med aktivitetsansvaret för ungdomar.

För att KAA ska fungera på bästa sätt måste varje kommun ha personer som har detta uppdrag och där det tydligt finns en arbetsbeskrivning. Därför ville projektet också testa att i projektverkstäder arbeta särskilt med att stärka det lokala arbetet kring KAA med personella resurser samt att stärka utbudet av insatser till ungdomar i målgruppen. Insatser kan ske genom individuella insatser, motivationsgrupper och andra insatser i samverkan med skola, socialtjänst, arbetsmarknadsenhet och andra myndigheter.

Projektet ville framförallt stärka insatserna för att tidigt fånga upp ungdomar i riskzon för skolavbrott, de KAA-ansvariga behöver etablera en tidig kontakt med ungdomarna innan de "fastnat" i frånvaro, vare sig den är giltig eller ogiltig. Men också att fånga upp elever som hoppat av så tidigt som möjligt för att få dem tillbaka i aktivitet. Många elever är folkbokförda i en kommun och studerar i en annan, vilket gör att de KAA-ansvariga kan ha många olika kommuner och system att hämta frånvarorapportering från i dag, rapporteringen kan ofta vara sen. Därför ville man testa system för att tidigt fånga upp ungdomar genom gemensamma rutiner och system för informationsutbyte.

Arbetet med KAA kan ligga under olika nämnder (utbildningsnämnden, socialnämnden etc.) och är uppbyggt på olika sätt rent organisatoriskt. Dessutom finns det olikheter gällande registrering när avhopp görs av ungdomen från en gymnasieskola. En annan utmaning för de KAA-ansvariga, är att tjänsterna varierar i omfattning till allt från några få procent i ens tjänsteutövning till att vissa kommuner har flera heltidstjänster.

Syftet med att bilda nätverk för de kommunalt aktivitetsansvariga i respektive kommunalförbund är att:

- förstärka arbetet med KAA genom ökad samverkan samt genom att sprida goda exempel
- dela kunskaper samt förbättra rutiner och system för frånvarohantering och elevuppföljning.
- projektet ska bidra till att både stödja befintliga KAA-nätverk samt utveckla nätverk där dessa inte finns.

Några av de övergripande målsättningarna i projektet handlar om att:

- KAA-nätverk finns i varje kommunalförbund och har regelbundna träffar.
- det är tydligt vilken/vilka aktörer som driver och äger nätverken.
- varje KAA-nätverk har påbörjat arbetet med utarbetade rutiner för hur informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola och hur detta ska gå till.
- kunskapen ökas hos varje kommunalförbund (tjänstepersoner) vad gäller KAA.
- kunskapen ökas hos förvaltningschefer om kommunens ansvar och organisering gällande KAA.

1.3.2 Förväntade resultat för deltagare inom KAA

Deltagande unga kvinnor och män

- Har framtidstro
- Är nöjda med livet i sin helhet
- Har ett gott fysiskt och psykiskt mående
- Upplever sig redo att börja arbeta/studera
- Tar ansvar för bokade tider
- Tar själv viktiga kontakter
- Går själv på möten
- Pratar om att söka arbete/studier/praktik
- Söker arbete/studier/praktik
- Svarar på kontakt

1.3.3 Elevregistreringssystemet ELIN

Inom ramen för KAA-nätverket i Fyrbodals kommun var en projektidé att testa elevregistreringssystemet ELIN i ett pilotförsök mellan två kommuner (Strömstad och Uddevalla) och Fyrbodals kommunalförbund. ELIN är utvecklat av Göteborgsregionen (GR) och är ett elevinformationssystem för elevregistrering och elevuppföljning för KAA. I projektet har tonvikten legat på att testa och utvärdera modulen för elevuppföljning för att få en snabbare hantering och ett tydligare informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskolan.

1.3.4 Samordnad struktur, organisation och frånvarohantering

Ett tema i modul 1 var att arbeta med Samordnad struktur, organisation och frånvarohantering. Samtliga kommunalförbund har arbetat med att utveckla en samordnad struktur kring information exempelvis tidigt och tydligt informationsutbyte mellan gymnasieskola och hemkommun och frånvarohantering.

Projektet ville ta fram arbetssätt och metoder kring hur man kan jobba med elever i riskzon för att motivera och stötta att fullfölja studierna. En grundidé var att arbeta med tidiga insatser redan i högstadiet för 15-åringar för att sätta in insatser för ungdomar tidigt för att förebygga skolavhopp. En annan idé var att individen får en kontaktperson och anpassade åtgärder för att skolnärvaron ska öka och att arbeta med en kontaktperson eller en form av förstärkt mentorskap där relationen till eleven får ökat utrymme. I forskningen finns tydliga belägg för att en framgångsfaktor för att få ungdomar att stanna i skolan är att de har en god relation till skolpersonalen (GR utbildning, 2018; Dale, 2011). Därför ville man inom ramen för projektet testa nya roller i skolan för att arbeta mer riktat kring det sociala och relationella arbetet på grupp- och individnivå, med exempelvis elevcoacher och elevkoordinatorer. Dessa nya roller skulle ha möjlighet att arbeta mer riktat mot elever i riskzon och fungera som en kontaktperson.

1.3.5 Konceptet Plug In

Plug In är Sveriges största samverkansprojekt för att motverka studieavbrott (GR Utbildning, 2018). Inom projektet var ett av delmålen att pröva arbetssätt med utgångspunkt i erfarenheterna av Plug In på fem olika skolor.

1.3.6 Främja närvaro och förebygga frånvaro

Inom modul 1 har ett stort fokus varit på att främja närvaro och förebygga frånvaro. Eleven behöver vara närvarande i skolan för att få tillgång till sin garanterade undervisningstid och därmed större chans att lyckas i skolan. Skolavhopp kan ses som en process och den processen startar ofta med ströfrånvaro som stegras, eller en längre periods sjukfrånvaro som sedan blir svår för ungdomen att hämta ikapp. Därmed är skolfrånvaro en viktig indikator att följa upp, analysera och utreda orsakerna till för att förebygga skolavbrott. Ju tidigare insatser sätts in desto större chans att lyckas. För att främja närvaro behöver eleverna känna att varje lektionstillfälle är viktigt för att lyckas och att skolan ger förutsättningar för närvaro genom att eleven känner sig trygg, motiverad och att de får det stöd de behöver (Gren-Landell, 2016). Vid nulägesanalysen såg bland annat Katedralskolan att det fanns ett starkt samband med frånvaro och skolresultat där det vid frånvaro som översteg 10% påverkade skolresultaten negativt för eleverna. Skövde kommun såg att det inte fanns gemensamma rutiner och arbetssätt för att hantera skolfrånvaro på kommunens olika skolor, för att öka likvärdigheten i hur skolorna rapporterar frånvaro och agerar på frånvaro ville kommunen inom projektet ta fram en gemensam rutin som gäller för alla kommunens skolor.

Utifrån detta är några av de förväntade resultaten på organisationsnivå att:

- Berörda enheter inom skolan har fått ökad koll på hur närvaron ser ut på skolenheten och rutiner för att samla in statistik och rutiner för att analysera den.
- Berörda enheter inom skolan har fått ökad koll på antal studieavbrott ser ut på skolenheten och rutiner för att samla in statistik och rutiner för att analysera den.
- Berörda enheter inom gymnasieskolan har förbättrade rutiner kring frånvarohantering.
- All skolpersonal har kunskap om rutiner för frånvarohantering och varför det är viktigt att följa rutinerna.

1.4 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan

1.4.1 Tema 1: Jämställdhet och förebyggande av könsstereotypa val

På regeringens uppdrag har flera aktörer (exempelvis Skolverket och SKR) valt att genomföra insatser för att förbättra kvaliteten inom vägledningen samt motverka könstraditionella val. Sotenässkolan är en av skolorna som arbetat extra fokuserat för att främja jämställdhet.

En av projektidéerna var att tillämpa genus- och normmedvetna arbetsätt i skolan. Detta bör leda till bättre skolresultat för både unga kvinnor och män samt öppna för otraditionella utbildnings- och yrkesval. Att arbeta med systematiska och tidiga insatser för att säkerställa trygghet och studiero kan också leda till att fler klarar målen samt minskning av olika trakasserier och diskriminering. Vid slutbetyget vårterminen 2018 var 84,4 % av ungdomarna i Sverige som då gick ur årskurs 9 behöriga till ett nationellt yrkesprogram (för flickor 86,7 % och för pojkar 82,3 %).

Insatserna har fokuserats på att stärka jämställdhetsperspektivet för att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16, bet. 2016/17:UbU1, rskr. 2016/17:105).

Projektidén kopplas till individinriktade insatser där aktiviteter riktas till ungdomar som riskerar att inte fullfölja sina studier. Det handlar om:

- kartläggningsinsatser, med individuell plan och tät uppföljning.
- att få delta i grupp med extra stöd i ämnen där en behöver extra förstärkning.
- förstärkt studie- och yrkesvägledning och coaching genom ett förstärkt mentorskap.

- riktade studiebesök på olika arbetsplatser för att öka valkompetensen om den framtida arbetsmarknaden.
- tydligare uppföljning och individuell coachning för att öka skolnärvaron.
- att deltagande unga kvinnor och män har brutit eventuella könsstereotypa föreställningar om arbetslivet och den könsuppdelade arbetsmarknaden.
- att unga som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program blir behöriga.

1.4.2 Tema 2: Arbetet kring nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete

Nyanlända ungdomar är en heterogen grupp, med olika förutsättningar och behov. Deras skolbakgrund kan se väldigt olika ut. Mottagandet av nyanlända elever är en viktig, men komplex, uppgift för skolorna. Generellt tar det längre tid för nyanlända elever att nå skolans kunskapskrav än för elever som är födda i Sverige. Dels finns det ungdomar i projektet som har gått i skolan i sitt tidigare hemland, men det finns även ungdomar med kort skolbakgrund, men med yrkeserfarenhet. Det som är gemensamt är att de brutit upp ifrån där de tidigare levt och inte har svenska som modersmål. Något annat som är gemensamt för många av ungdomarna i målgruppen, är att de har gått igenom olika former av trauman.

Skolverkets definition av gruppen nyanlända elever är att "barnet ska ha påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då hen fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet" (Skolverket, 2016).

I projektet finns olika målgrupper. Dels elever inskrivna på språkintruktionsprogrammet som kombinerar detta med en utbildning inom en yrkesintroduktion, dels ungdomar som har målet inställt mot ett nationellt gymnasieprogram. Nulägesanalysen kopplat till denna målgrupp visar att eleverna har stor frånvaro både vad gäller ströfrånvaro och sena ankomster. Att det tar tid att knyta an till ungdomarna och ibland uppvisas en attityd som motverkar ett gott gruppklimat både mot lärare och klasskamrater.

Några av målsättningarna i projektet är att:

- skolpersonal har redskap för att arbeta med alternativa vägar för nyanlända.
- skolpersonal har ökad kunskap om matchning och yrkeskartläggning för nyanlända.

- skolpersonal har ökad kunskap om att ringa in nyanländas behov genom kartläggningsverktyg.

På deltagarnivå handlar målsättningarna i projektet att deltagande unga kvinnor och män:

- blir bättre rustade för att komma in på ett nationellt gymnasieprogram.
- har en ökad valkompetens.
- känner en ökad tilltro till sin förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden.
- gör stegförflyttningar mot studier eller arbete.

1.4.3 Tema 3: främja närvaro och inkluderande lärmiljöer

Att arbeta systematiskt för att främja skolnärvaro samt skapa goda rutiner för att upptäcka och hantera skolfrånvaro blir viktiga faktorer för att klara utbildningens mål (Gren-Landell, 2016). Det handlar om skolmiljöer som är inkluderande (Appel & Ernestam, 2017). Genom att främja goda relationer och bygga tillit till skolan kan detta skapa förutsättningar för varje elev att lyckas i skolan. Inkludering bygger på att skolan möter varje elev utifrån dess behov och anpassar utifrån eleven och dess förutsättningar. Det bygger också på att varje elev känner att de är delaktiga i ett sammanhang och att skolan erbjuder olika miljöer i lärandet för olika behov hos olika elever. Lärmiljöerna kan beskrivas utifrån fysiska, pedagogiska och psykosociala dimensioner och varierar utifrån behov som kan finnas både på individ-, grupp- och organisationsnivå.

Utifrån detta tema har 5 olika kommuner och 6 projektenheter deltagit. Projektiden är att arbeta med rutiner, relationer och tillgänglig lärmiljö utifrån fokus på skolnärvaron på organisationsnivå samt med inskrivna elever i projektet. Skolorna har arbetat med exempelvis förstärkt mentorskap, särskild undervisningsgrupp, individuell coaching samt förstärkt studie- och yrkesvägledning. Det har också varit att på organisationsnivå stärka undervisande lärare, personal i elevhälsa och övrig personal kring dokumentation, formativ bedömning samt säkerställa en inkluderande och individanpassad undervisning.

1.5 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete

1.5.1 Inledning

Syftet var att starta Steg1-verksamheter i Samordningsförbundet Västs 8 kommuner. Målgruppen var unga vuxna (15 - 24 år), som står långt från skola och arbete och som fallit mellan stolarna. Få

kommuner har en verksamhet som stöd till denna målgrupp. Steg1 är en studie- och arbetsförberedande insats. Syftet är att göra tydliga stegförflyttningar och öka deltagarnas motivations och aktivitetsförmåga.

Verksamheten skall utföras i nära samarbete med t.ex. elevhälsan, KAA, DUA (Delegationen för unga till arbete) men även förekommande remittenter till Steg1. Remittenter är Samordningsförbundets samverkansparter Försäkringskassan (FK), Arbetsförmedling (AF), psykiatri, primärvård och kommunen, både skola och socialtjänst.

1.5.2 Steg1 individnivå

Ungdomarna inleder med ett kartläggningssamtal och där efter upprättas en handlingsplan med mål och delmål för respektive individ. Därefter deltar de i gruppverksamhet under 20 veckor, 4 halvdagar /vecka. Under denna tid ingår aktiviteter och diskussioner inom flera olika områden som kost, hälsa, relationer, arbete, ekonomi boende mm. Gruppverksamheten kombineras med individuellt stöd och möjlighet till praktik och studiebesök. Varje individ får stöd i utvecklingen av sin egen situation och utifrån sina egna förutsättningar. Efter genomgången gruppverksamhet fanns vid behov möjlighet för deltagaren att få fortsatt individuellt stöd i upp till 6 mån. Ett nytt mål formuleras då för deltagaren och där ett tydligt syfte ska framgå med det förlängda stödet.

1.5.3 Utveckling inom modulen

Förutsättningarna inom de deltagande kommunerna och hos deltagarna skiljde sig åt vilket medförde att vissa förändringar gjorts av grundkonceptet. I flera kommuner ändrades från att ha fasta gruppstarter till att ha löpande intag vilket gav snabbare tillgång till verksamheten. I några av kommunerna lades ett större fokus på individuellt stöd då det bedömdes vara mer anpassat till de deltagare som var inskrivna.

1.5.4 Effekter/delmål.

- Bättre verktyg för KAA och elevhälsa, som kan erbjuda ungdomar som riskerar att hoppa av, eller redan har hoppat av skolan, en meningsfull sysselsättning.
- Öka motivationen till studier och/eller arbete.
- Att ungdomar ska känna tilltro till sin förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Bryta könsstereotypa föreställningar hos deltagarna

Effekter på lång sikt:

- Fler unga i arbete och/eller i studier, leder till färre unga i utanförskap.
- Fler unga i egenförsörjning och färre unga i offentlig försörjning.
- Stärka unga kvinnor och mäns etablering på arbetsmarknaden.
- Förbättrad samordning mellan kommuner, myndigheter, hälso- och sjukvård samt skolan.

Förväntade resultat:

- Fler ska ha "rätt" kontakt efter sin tid i insatsen.
- Att deltagarna ska ha gjort stegförflyttningar mot arbete och/eller studier.
- Målet var att 40 ungdomar skulle genomgått Steg1.

1.6 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa

1.6.1 Syfte

Syftet med modulen är att motverka och informera om psykisk ohälsa bland unga. Detta ska ske genom en förbättrad samverkan, med tydlig ansvarsfördelning, mellan elevhälsoteam, primärvård och andra berörda verksamheter där unga ges en sammanhållen vård i rätt tid. Genom samsyn och samverkan inom och mellan verksamheter kommer berörda verksamheter med koppling till första linjen kunna ge bättre insatser än om varje profession och verksamhet agerar var för sig.

1.6.2 Målgrupp

Modulens målgrupp är unga i åldrarna 15–19 år, KAA-ansvariga, elevhälsoteam och rektorer samt vårdcentraler och socialtjänst.

1.6.3 Förändring av modulen

Målen (och till viss del målgruppen) inom modul 4 har förändrats under projektets gång, det övergripande syftet har dock kvarstått. Anledningen till att målen har förändrats har berott på en rad olika faktorer. I första hand har det berott på att det var svårt att få med primärvården i projektet. Det fanns vid uppstarten av projektet inte några upparbetade kontakter eller samverkansavtal.

Primärvårdens medverkan var helt avhängig deras goda vilja. Projektet lyckades inte engagera primärvården i den utsträckning som var den ursprungliga tanken. Med anledning av detta blev uppstarten av modulen förskjuten och projektet fick ta ett omtag. Resultatet blev i slutändan att projektet inledde ett samarbete med projektet En sammanhållen barn-, elev- och ungdomshälsovård. Genom samarbetet med projektet fick *En skola för alla* tillgång till primärvården, dock inte primärvården i allmänhet utan ett antal vårdcentraler i Västra Götalandsregionen (VGR) som har ett tilläggsuppdrag kring barn och ungas psykiska hälsa.

Samverkan de båda projekten emellan gav stora fördelar, så som bättre förankring och möjligheter att skapa långsiktiga effekter. Med anledning av att modulens uppstart blev förskjuten har även målen kring att testa samverkansformerna uteblivit men det genomförs av *En sammanhållen barn-, elev-, och ungdomshälsovård*. Det fanns inte heller tidsmässigt utrymme att arbeta med ungdomar i modulen, utan modulen har istället helt och hållet fokuserat på organisatoriska förändringar. På det stora hela har effekterna av förändringarna som skett inom modulen varit positiva. Sammantaget har de bidragit till att skapa förutsättningar för ett mer långsiktigt och hållbart förändringsarbete som kan skapa strukturella förändringar över tid. Samverkan mellan olika huvudmän (kommun och landsting) är svårt men då både VGR och kommunalförbunden har ägt och arbetat med frågan gemensamt borgar det för att utvecklingsarbetet kommer att ge effekt.

1.6.4 Mål på kort sikt

- Berörda chefer har ökad kunskap om hur Elevhälsoteam, socialtjänst och vårdcentraler(E,S,V) kan samordna och samverka (organisering, rutiner, ansvar och roller, resursfördelning) för att minska psykisk ohälsa hos unga kvinnor och män.
- E,S,V har kunskap om former för samverkan (organisering, rutiner, ansvar och roller).
- E,S,V har ökad kunskap om första linjen.
- E,S,V har kunskap om varandras roller, ansvar och arbetssätt.
- E,S,V testar och utvecklar varför/syftet/vinsten med förbättrad samordning och samverkan för att minska psykisk ohälsa hos unga kvinnor och män.

1.6.5 Mål på längre sikt

- Berörda strategiska aktörer skapar struktur/förutsättningar för samverkan.

- Berörda chefer i elevhälsa, socialtjänst och på vårdcentraler tar nödvändiga beslut och skapar utrymme för att implementera samverkansmodellen i ordinarie verksamhet.
- Personal i elevhälsa, socialtjänst och på vårdcentraler testar och utvecklar samverkansmodeller efter sina förutsättningar, inom ramen för projektet i ordinarie verksamhet/berörda enheter.

1.6.6 Samhällseffekter

- Politiker inom kommun och landsting tar nödvändiga beslut.
- Förbättrad samordning och samverkan mellan kommun och landsting för att minska unga kvinnor och mäns psykiska ohälsa.
- Hållbara strukturer skapas för att förhindra skolavhopp och underlätta inkludering och etablering i arbetslivet.
- Unga kvinnor och män upplever en minskad psykiska ohälsa

1.7 Horisontella principer

Projektets mål för arbetet med horisontella principer:

- All verksamhet ska genomföras jämställdhetsintegrerat av medarbetarna i projektet.
- Alla medarbetare i projektet ska ha grundläggande kunskap i jämställdhet, genus och normkritik samt ett normmedvetet arbetssätt.
- Medarbetare i projektet ska arbeta med en genusmedveten metod, ha fakta om förutsättningarna och använda sig av tillgängliga genusanalyser och genusforskning som finns på området.
- Medarbetare i projektet ska ha kunskap om vanliga genusvetenskapliga begrepp.
- Projektet ska arbeta med en tillgänglig och jämställd kommunikation i såväl det interna som det externa arbetet.
- Medarbetare i projektet ska ha kunskap om diskrimineringsarbete så att individer och aktörer som kommer i kontakt med projektet inte utsätts för diskriminering.

- Alla aktiviteter och lokaler ska vid behov vara tillgängliga för alla oavsett modersmål och funktionalitet.
- Skriftligt material som riktar sig till deltagare ska i möjligaste mån vara på lättläst svenska och där det behövs finnas översatt till andra språk.

2. Projektets resultat, mål och indikatorer

Nedan beskrivs projektets faktiska resultat i förhållande till den ursprungliga planeringen, såväl kvantitativt som kvalitativt. Även nya kunskaper och förändringar i attityder, riktlinjer och arbetssätt finns med under denna del. Målbeskrivningen och resultatindikatorer bygger dels på den ursprungliga projektplanen, dels på lokala projektplaner samt indikatorer och resultat hämtade ur de lokala projektverkstäderna samt resultat identifierade av de externa utvärderarna VETA.

2.1 Deltagare

Totalt inskrivna i projektet är 448 deltagare, varav 170 tjejer och 278 killar. Deltagare uppdelat på målgrupp (totalt/tjejer/killar): Grundskola - 129/56/73, Nationellt gymnasieprogram - 105/41/64, Introduktionsprogrammen - 99/32/67, KAA - 52/20/32 och Steg1 - 65/22/43. Deltagare uppdelat på modul (totalt/tjejer/killar): Modul 1 - 269/116/153, Modul 2 - 116/33/83, Modul 3 - 63/21/42, Modul 4 - 0.

2.2 Aktivitetsmål

Målet var att 60 % av deltagarna skulle vara i studier eller arbete efter att ha deltagit i projektet. Målet har uppnåtts i och med att 80 % av deltagarna var i arbete eller studier vid projektslut.

Alla projektdeltagare har vid in- och utskrivning fått besvara tre frågor om hur inkluderade de känner sig i skolan, deras motivation till studier och hur intresserade de är av en yrkesutbildning. Svaren är på en 6-gradig skala mellan *inte alls* och *helt och hållet*, även alternativet *ej relevant* har funnits.

Efter att ha varit med i projektet känner sig deltagarna mer inkluderade i skolan, andelen som känner sig mer inkluderade i skolan har ökat med 8 procentenheter från 52 % vid inskrivning till 60 % vid utskrivning. Andelen som ej känner sig inkluderade i skolan har minskat med 13 procentenheter och det är fler som vid utskrivning svarar att frågan ej är relevant.

Motivationen till studier har ökat något från inskrivning till utskrivning, det är färre som uppger att de inte är motiverade till studier och fler som uppger att frågan ej är relevant för dem.

Intresset för yrkesutbildning har generellt minskat i projektet. De som inte är intresserade har ökat med 2 procentenheter, de som är intresserade har minskat med 3 procentenheter (från 57 % vid inskrivning till 54 % vid utskrivning) och antalet som svarar att frågan ej är relevant har ökat något. Orsaken till att fler svarar att frågorna ej är relevanta vid utskrivning kan bero på att det är deltagare som under projektet avslutat sin utbildning på gymnasiet och inte planerar för ytterligare studier. Att frågorna inte är helt anpassade för deltagare i målgruppen för KAA och Steg1 kan också påverka resultaten.

Totalt sett visar utskrivningsfrågorna som deltagare inom grundskola, och gymnasiets introduktionsprogram och nationella program besvarat att:

- Aktiviteten på lektioner ökat, 67 % av deltagande elever gör det som förväntas av dem på lektionerna på grund av att de varit med i projektet.
- Tryggheten i skolan ökat (men det finns tveksamma röster). 58 % av deltagande elever känner sig tryggare i skolan efter att ha deltagit i projektet.
- Relationen till kompisar förbättrats (men det finns tveksamma röster). 44 % upplever att de på grund av projektet fått en bättre relation med sina skolkompisar, 32 % svarar vet ej/ ej relevant.
- Relationen till skolpersonal förbättrats. 70 % upplever att de genom projektet fått en bättre relation med skolpersonalen
- Bemötandet från personal får toppbetyg. 89 % av deltagarna upplever att skolpersonalen bemöter dem på ett bra sätt.
- Stöd i skolarbetet och annat stöd upplevs som positivt. 77 % av deltagarna upplever att de fått det stöd de behöver i skolarbetet och 68 % upplever att de fått annat stöd de behöver i skolan via En skola för alla.
- Upplevelsen av att skolan är viktig för framtiden har ökat, 68 % svarar att projektet bidragit till detta.

2.2.1 Stegförflyttningar i skolan

Deltagarnas progression i skolan har mätts av skolorna terminsvis i form av exempelvis meritvärde, behörighet till gymnasiet, frånvaro, skolavhopp och antalet lästa poäng per termin.

Närvaron har ökat från inskrivning till utskrivning för deltagare i grundskolan (från 22 % till 19 %) och på introduktionsprogram (31 % till 23 %) men på nationella program har frånvaron ökat från inskrivning till utskrivning (19 % till 27 %). Att frånvaron är högre kan dels bero på att nya frånvarorutiner gör att frånvaro identifieras i högre grad dels på att det generellt är högre frånvaro i gymnasieskolornas årskurs 3 än i årskurs 1 och 2 (Skolverket, 2014). I statistiken på organisationsnivå märks även en stor förändring i andelen frånvaro mellan terminerna där frånvaron generellt är högre under vårterminen än under höstterminen. På grundskolan har andelen deltagare som är behöriga till ett yrkesprogram på gymnasiet ökat från 27 % vid inskrivning till 47 % vid utskrivning. Meritvärdet för inskrivna elever på grundskolan har ökat med i snitt 24 poäng från 127 första terminen till 147 sista terminen.

På nationella program är det 11 % av deltagarna i projektet som genomfört ett studieavbrott under projekttiden. Andelen elever på organisationsnivå som gjorde avbrott under hösten 2019 var 2,3 %. Att siffran är högre bland deltagare kan förklaras av att alla de som skrivits in i projektet var i riskzon för skolavbrott.

2.3 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan

2.3.1 KAA-nätverk

Projektet har resultat på både organisationsnivå och individnivå. Ett resultat i projektet är att det numera finns KAA-nätverk kopplat till samtliga kommunalförbund i projektet. Innan fanns det inte något KAA-nätverk i Sjuhärad eller Fyrbodal.

Nätverket i Fyrbodal kommer att drivas av kommunalförbundet även efter projektperioden. I Sjuhärad har samtliga kommuner sett en stor nytta av nätverket och det kommer att leva vidare i kommunalförbundet regi. Nätverket i Skaraborg drivs även fortsatt som en del av befintlig nätverksstruktur inom Utbildning Skaraborg, där koppling finns till skolchefsnätverket genom skolchefsrepresentant.

2.3.1.1 Enkät svar KAA-ansvariga

Resultatet av den enkät som KAA-ansvariga fick svara på under november-december 2019 visar att en stor majoritet tycker att "KAA-nätverket bidragit till utveckling av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret i Skaraborg/Fyrbodal/Sjuhärad". 76 % svarade 3 eller högre på en skala 1–5 där 1 är inte alls och 5 är mycket. På frågan "Hur har KAA-Nätverket/*En skola för alla* bidragit till utvecklingen av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret i din kommun?" är det tydligt att

majoriteten är positiva till KAA-nätverket. Möjligheten att nätverka och dela erfarenheter och arbetssätt lyfts fram som en av de största fördelarna.

2.3.1.2 Informationsutbyte

Ett mål i projektet var att varje KAA-nätverk har utarbetade rutiner för informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola. Inom ramen för nätverket i Fyrbodal har en modell "Best case scenario", som handlar om roller, arbetssätt, organisering och rutiner utarbetats. Modellen har även diskuterats och presenterats för tjänstepersoner och KAA-ansvariga i de andra kommunalförbunden. "Best case scenario" bygger på flera steg i kedjan. Tidiga förebyggande insatser, informationsöverlämning, fraktsedeln där syftet är att eleven som riskerar avhopp får tidig kontakt. Historiken för eleven dokumenteras för att sedan kunna följa eleven och utvecklingen, vilket underlättar snabba och fortsatta insatser inte minst vid övergångar.

I Skaraborg har den befintliga rutinen för informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola uppdaterats inom projektet för att hålla juridiskt även för gymnasieskolor med fristående huvudmän. Rutinen är beslutad av skolchefsnätverket och utvecklingsledare KAA har arbetat för att förankra rutinen i relevanta nätverk inom Utbildning Skaraborg. Rutinen har också uppdaterats till en E-tjänst för att vara mindre personberoende.

Även i Sjuhärad har nätverket arbetat med rutin för informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola. I samband med att gymnasiesamverkansavtalet sågs över höll KAA-nätverket en träff där man enades om ett antal punkter som ska vara med i en bilaga till avtalet som rör KAA.

2.3.1.3 Metodhandboken

I Skaraborg har KAA-nätverket tagit fram en handbok för KAA. Handboken ska fungera som ett stöd i det löpande arbetet, en guide för nyanställda, ett sätt att sammanställa kunskapen inom KAA-nätverket och en grund för att skapa lokala kommunala handlingsplaner.

2.3.2 Elevregistreringssystemet ELIN

Rutiner och system för elevuppföljning är framtagna. Ökad kunskap hos förvaltningschefer om ett elevuppföljningssystem för KAA. Kommuner har underlag för att ta ett beslut om ett elevuppföljningssystem för KAA.

2.3.3 Utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret

Flera kommuner arbetade med insatser riktade mot deltagare inom KAA i sina projektverkstäder. Målgruppen har huvudsakligen varit ungdomar i KAA samt ungdomar inskrivna i skolan som inte har studier som huvudsaklig sysselsättning (praktik och motivationshöjande insatser). I projektverkstäderna har även arbetet på organisationsnivå stärkt. Nedan följer två exempel på hur projektverkstäder har arbetat.

I Marks kommun är resultaten kopplade till tre övergripande spår som kommunen har arbetat med: handlingsplan för KAA, samverkan samt information och kunskapsspridning. En handlingsplan är framtagen. Ansvarsrollerna har tydligt kopplats till hur och när arbetet ska utföras och där det framgår vilka aktiviteter som kommunen kan erbjuda inom ramen för KAA för att motivera ungdomen framåt mot studier/arbete. Projektet har tagit fram verktyg i den uppsökande verksamheten där erbjuds ungdomar inom ramen för KAA olika vägar eller verktyg beroende på deras situation. Skolspår, arbetspår och hälsospår. Genom samverkan med andra aktörer, så som skolan, Arbetsmarknadsenheten och AF, hitta alternativa aktiviteter och metoder för att få eleverna att återgå till studier eller annan sysselsättning. Samverkansmöten har skett och kommer att ske vid fyra tillfällen per år för att arbeta med KAA. Föräldrar och ungdomar har genom information fått mer kunskap om vad KAA är och kan erbjuda.

I Ulricehamn har projektet arbetat med tre olika huvudmål: stärka KAA, ökad samverkan och stötta och vägleda unga mot arbete eller studier. En flerstegsrutin har tagits fram. Flerstegsrutinen kring upplysning KAA har resulterat i svarsfrekvens med upplysning på 82,14 %, vilket är en stor ökning från vårterminen 2018 innan projektet som då låg på 26 %. Den reviderade rutinen har även effektiviserat arbetssättet och skapat en ökad medvetenhet kring KAA. Den höga svarsfrekvensen under HT19 pekar på ökat gensvar och att kommunen nu når ut till fler ungdomar som befinner sig inom KAA. Flerstegsrutinen har även resulterats i en framtagen Handlingsplan KAA Ulricehamn.

Samverkan har resulterat i ökad upplysning av ungdomar inom KAA, spridning av KAA som i sin tur har lett till att fler unga får hjälpinsatser då fler har ökad kännedom om KAA samt att det finns en ökad medvetenhet av vad för aktörer och insatser det finns för unga.

Projektet har registrerat 18 deltagare, varav 8 har gått till arbete och 3 till studier. Ännu ett resultat i det individuella arbetet är att projektet arbetar mer förebyggande och stöttar fler ungdomar i riskzonen för skolavbrott än tidigare, vilket är ett resultat av ökad samverkan och kännedom om KAA.

2.3.4 Stegförflyttningar ungdomar inom KAA

Vid inskrivning och utskrivning i projektet fick målgruppen ungdomar inom KAA, och de ungdomar som är inskrivna i skolan men som inte har studier som huvudsakliga sysselsättning (praktik eller motivationshöjande insatser), gradera fyra påståenden på en 4-gradig skala.

Deltagande tjejer och killar:

- Har framtidstro
83 % ser positivt på framtiden vid utskrivning, en ökning med 6 %-enheter.
- Är nöjda med livet i sin helhet
80 % är nöjda med livet i sin helhet vid utskrivning, en ökning med 5 %-enheter.
- Har ett gott fysiskt och psykiskt mående
70 % är nöjda med sin hälsa vid utskrivning, en ökning med 14 %-enheter.
- Upplever sig redo att börja arbeta/studera
78 % känner sig redo att arbeta och studera vid både inskrivning och utskrivning, det är färre som känner sig "mycket redo" och fler som känner sig "inte alls redo" vid utskrivning.

Vid in- och utskrivning har personal som möter deltagare inom målgruppen för KAA besvara frågor om ungdomens beteende. Frågorna var ställda som påståenden som besvarades på en 5-gradig skala från ofta till aldrig med det ytterligare alternativet, vet ej.

Deltagande tjejer och killar:

- Svarar på kontakt
85 % svarar ofta/ganska ofta på kontakt vid utskrivning en ökning på 3 procentenheter.
- Tar ansvar för bokade tider
77 % tar ofta/ganska ofta ansvar för bokade tider vid utskrivning, en minskning med 2 procentenheter, samtidigt som andelen som ibland tar ansvar för bokade tider ökat med 12 procentenheter.
- Tar själv viktiga kontakter/går själv på möten
Vid utskrivning tar 40 % ofta/ganska ofta viktiga kontakter och går själv på möten, en ökning med 14 procentenheter.

- Pratar om att söka arbete/studier/praktik
56 % pratar ofta/ganska ofta om att söka arbete/ praktik vid inskrivning. Detta ökar till 69 % vid utskrivning.
- Söker arbete/studier/praktik
47 % söker ofta/ganska ofta arbete/praktik/studier vid inskrivning och det är lika stor andel vid utskrivning. Däremot är det en ökning på svaret "ofta" från 27 % vid inskrivning till 39 % vid utskrivning och en minskning på svaret "aldrig" från 20 % vid inskrivning till 12 % vid utskrivning

2.3.5 Plug In

Gällande Plug In har projektet utvecklat resultat både på organisations-, grupp- och individnivå på de 5 gymnasieskolor som arbetat med Plug In konceptet. Ett av huvudmålen för Plug In på IM Fenix i Uddevalla är att deltagande unga kvinnor och män ska bli bättre rustade för att fullfölja ett nationellt program. I nuläget är det 8 av totalt 26 ungdomar som fullföljt sin gymnasieexamen, vilket för många av dessa ungdomar är en stor framgång.

Genom det individriktade arbetssättet och bemötandet från personalen beskriver VETA Advisor (utvärderare i projektet) att detta lett till att deltagare ökat kontakten med arbetsliv, blivit mer rustade inför "livet efter" och att samtliga deltagare fått en stärkt framtidstro och klarare bild av framtiden. VETA menar också att projektet resulterat i en stärkt metodutveckling kring olika arbetssätt och metoder i syfte att stärka det sociala samspelet i gruppen. Andra resultat på enhetsnivå är att projektet stärkt arbetslaget och dess teamarbete i form av "alla vet mer om alla elever och elever vet mer om alla lärare".

2.3.6 Övergångar

Två deltagande kommuner, Borås och Bollebygd, har arbetat med övergångar mellan grundskola och gymnasieskola. Kommunerna har arbetat på liknande sätt och har haft liknande syfte och mål. Arbetet har dels skett på individnivå och dels på organisationsnivå.

Deltagande elever har gjort stora framsteg. Eleverna har uppskattat att få möjlighet att komma ikapp med arbeten och få möjligheter att stärka sig själva i relation till ämnena, men också i sig själva. Lärarna har upplevt att eleverna är mer närvarande, positiva och motiverade. Betygsmässigt höjdes alla elever mellan 20 och 60 poäng. De flesta eleverna har slutat nian, gått vidare till gymnasiet, kommit in bra i sina program och känner sig nöjda.

Samarbetet mellan projektmedarbetare och mentorer har gynnat deltagarna. De har fått stöttning från olika håll och känt sig prioriterade och sedda. Eleverna uttrycker att känslan av att vara i ett sammanhang och känna att man har stöd har förstärkts i och med deltagandet i projektet. De i vanliga fall "tysta eleverna" har kommit till tals på ett annat sätt genom att de träffat projektmedarbetare och elevcoacher vid flera tillfällen i veckan.

Inom projektet har följande tagits fram:

- Identifikationsmall som utgör en grund för att identifiera elever i riskzon för skolavhopp.
- Handlingsplan för att trygga övergångar mellan grundskola och gymnasieskola.

Samt nya rutiner för:

- Arbetet kring valet av gymnasiestudier
- Övergången till ny skola och den första tiden på gymnasieskolan.
- Återkoppling innan och efter avhopp från gymnasiet

2.3.7 Rutiner kring frånvarohantering och studieavbrott

Flera skolenheter har inom ramen för projektet arbetat med att förbättra rutiner, arbetssätt och analys av frånvaro.

Arbetet med *En skola för alla* på Katedralskolan i Skara började med att ta fram en närvarorutin och startade en närvarogrupp för att leda arbetet med närvaro, följa upp frånvaron på skolan och arbeta för ökad likvärdighet. Vid läsårsstart presenterades rutinen som förankrades ordentligt.

Under året har arbetet med rutinen återkommande lyfts på enhetsmöten av rektor och projektmedarbetare. På enheten har man arbetat för likvärdighet i bedömning av frånvaro, och jobbat fram en gemensam terminologi. Exempelvis kring anmäld/oanmäld frånvaro och giltig/ogiltig frånvaro. Man har också fått en samsyn kring när man tar kontakt med vårdnadshavare, när man startar en utredning, när man kontaktar elevhälsa för rådgivning etcetera.

Rektor följer upp att lärare rapporterat frånvaro på lektioner och om utredningar startats enligt rutinen. På organisationsnivå har det gett resultat gällande andelen kvitterade lektioner (förd frånvaro) som har gått från ca 50 % under våren 2019 till 100 % under hösten 2019. Det syns även en ökning i startade utredningar kring frånvaro som grundar sig i den nya frånvarorutinen, samt en liten ökning i rapportering till CSN. Arbetet med fokus på närvaro kommer att fortsätta även efter

projektet. Rektor har lagt in arbete med att främja närvaro som ett mål för enheten och målen som följs upp är samma i målsamtal, resultatsamtal, lönekriterier och i det systematiska kvalitetsarbetet.

Flera skolor i projektet har också en grupp som följer upp frånvaron, exempelvis har Rudbecksgymnasiet i Tidaholm startat en närvarogrupp inom projektet som möts veckovis och följer upp all frånvaro som överstiger 10 %. För ungdomar med hög frånvaro kontaktas mentor för att se om "främja-närvaro-planen" har följts och för att ge stöd till mentor då det behövs. Detta gör att de på skolan har koll på alla elever med frånvaro och att de i och med sin täta uppföljning kan sätta in insatser snabbt.

2.4 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan.

2.4.1 Tema 1: jämställdhet och förebyggande av könsstereotypa val

Ett tema i projektet är jämställdhet och förebyggande av könsstereotypa val. På Sotenässkolan i Sotenäs kommun har flera delmål i projektet satts upp. Resultaten visar att 8 av 10 inskrivna elever i projektet blev behöriga till ett nationellt gymnasieprogram. Eftersom hela skolan arbetat systematiskt med fokus på gymnasiebehörighet, är ett ytterligare resultat att hela elevgruppen i årskurs 9 ökat sitt meritvärde från 215 till 233 poäng. Den sammanlagda gymnasiebehörigheten ökade från 82 % vid ingången i projektet till 87 % sommaren 2019. När det gäller könsöverskridande gymnasieval bland eleverna i projektet:

"hade vi 3 fler flickor som valde teknikprogrammet och 3 pojkar som valde Barn- och fritidsprogrammet, bland våra 10 inskrivna elever. Pojkarna som gör könsöverskridande val är mer ifrågasatta av kamrater än flickorna som gör motsvarande. Vi hoppas att kommande års elevkull fortsätter välja könsneutralt, än är valet inte gjort men vår SYV säger att pojkar i högre utsträckning pratar om Barn- och fritid, flickor om Elprogrammet (projektmedarbetare Sotenässkolan)".

Personalen på Sotenässkolan menar att arbetsätten och organisering i projektet varit framgångsrika. Det handlar exempelvis om hur samverkan kring ungdomarna sker internt mellan olika professioner, ett utvecklat skolornärvaroarbeta, det utvecklade arbetet kring det förstärkta mentorskapet, samt ett utökat samarbete med olika arbetsplatser och genom besöken på olika gymnasieprogram, kring studier och en framtida arbetsmarknad.

2.4.2 Tema 2: arbete kring nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete

Arbete kring nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete är ett tema i projektet. Målgruppen var nyanlända ungdomar som har skolbakgrund av varierande längd, där vissa även har yrkeserfarenheter.

På Språkintruktionsprogrammet i Lysekil var ett fokus att förbättra gruppklimatet, ett arbete som gett resultat.

På Språkintruktionsprogrammet i Munkedal är det fem elever med skolbakgrund som varit inskrivna. Två av dessa blev behöriga till ett nationellt program hösten 2019. Övriga tre kommer med stor sannolikhet att bli behöriga under innevarande läsår. De har då haft en studietid på mellan två och tre år på Språkintruktionsprogrammet. Detta är ett gott resultat då forskningen räknar med att det tar mellan fyra och sju år att bli behörig till ett nationellt program (Lundin, Wennler & Lundholm, 2018).

I gruppen nyanlända med en kort eller obefintlig skolgång har det sammanlagt varit 10 inskrivna elever. Av dessa har fem elever klarat en kortare yrkesutbildning på gymnasienivå på sammanlagt 2400 poäng och närmast sig en anställningsbarhet. Fyra elever står fortfarande långt från arbetsmarknaden men har gjort stegförflyttningar. En elev har flyttat under projektiden, där saknas data.

På organisationsnivå har Introduktionsprogrammet i Munkedal utvecklat en kurs i arbetslivskunskap inom ramen för projektet. Den syftar till att öka kunskaper om den svenska arbetsmarknaden och i anslutning till denna har de även stärkt och utvecklat samarbetet med flera arbetsplatser. Utvecklingsarbetet har även lett till att fler yrkesutbildningar skapats. På båda enheterna har den totala skolnärvaron bland inskrivna ungdomar ökat, vilket också var ett av delmålen i projektet.

2.4.3 Tema 3: främja närvaro och inkluderande lärmiljöer

Arbetet att främja närvaro och att utveckla inkluderande lärmiljöer har testats på både grund- och gymnasieskolor. I många av projektverkstäderna rapporteras det att skolnärvaroarbetet blivit systematiserat. Att rutinerna kring frånvaron förbättrats och utvecklats. Exempelvis har rutinerna kring och samtal med ungdomarna kring närvaron och frånvaron förbättrats.

På Henån skola i Orust kommun blev 9 av 10 ungdomar i projektet behöriga till olika nationella program. Genom projektet har de utvecklat:

”En effektivare närvarohantering. Exempel på detta är en förbättring av frånvarosystemet, då vi har skapat en ny rutin hur vi informerar vårdnadshavare om eleven inte är i skolan på första lektionen.

Många av våra ungdomar i projektet berättar också (i och med projektet) att de har en ökad känsla av jag har blivit sedd, jag har blivit lyssnad på och jag är viktig” (projektmedarbetare Henån skola, Orust kommun).

Detta är centrala resultat som har utkristalliserats i flera av projektverkstäderna, vilket också lett till att kunskapsresultaten ökat generellt genom att ungdomarna fått ett mer individinriktat stöd, att de känner sig bekräftade och att coachningen varit relevant och adekvat.

Vid en gruppintervju med tre av ungdomarna i projektet verifieras dessa resultat:

”Jag kommer ihåg när jag började i projektet. Mina betyg var väl så där och ”Cecilia” som jobbar här kom och frågade om jag ville delta i projektet. Kan jag väl, svarade jag då. Hon sökte upp mig när jag hade rast. Efter ett tag kände jag att hon verkligen brydde sig. Det började gå bättre för mig, hon hjälpte mig och jag kände verkligen att det började gå bättre för mig i många olika ämnen. Hon snackade med flera av mina lärare och jag fick mer hjälp, så att jag fattade... Det är så kul för nu kommer jag att komma in på ett gymnasieprogram som jag vill gå till hösten.” (Elevintervju med ”Maria”, 15 år maj 2019)

På organisationsnivå finns ytterligare resultat bland enheterna. Det handlar om resultat i projektet som stärkt det professionella arbetet. På Hagaskolan i Dals-Ed menar rektor och projektpersonal att:

”Våra speciallärare har fått närmre och tätare kontakt med mentorer och lärare. Hela skolans personal har fått syn på bredden och djupet i det dagliga arbete som utförs av våra olika professioner. Oskrivna regler och förhållningssätt har diskuterats i ett viktigt värdegrundsarbete. Våra kvantitativa data har satt ljus på effekten av vår undervisning och utgör viktigt underlag för arbetslagens analytiska diskussioner i det systematiska kvalitetsarbetet. Projektet har således varit mycket professionsstärkande och bidragit till ökad samverkan.” (Projektpersonal på Hagaskolan)

På Strömkullegymnasiet i Bengtsfors har projektet lett till en ökad samsyn kring betydelsen av arbete med skolnärvaro och skolfrånvaro, då en skolnärvaromodell implementerats. Fler pedagogiska verktyg kring anpassningar i klassrummen har implementerats. Från elevenkäten som är gjord på skolan visas att den egna aktiviteten har stigit med 46 % på lektionerna under projektiden. Ungdomarna i projektet uttrycker vidare att de har ökat sin förmåga att anpassa till uppgjorda tider, samt att personalen har högre förväntningar på dem än tidigare och både personal och ungdomarna i projektet tror på eleverna i högre grad än tidigare. Den totala skolnärvaron på hela Strömkullegymnasiet har ökat under den totala projektiden.

2.5 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete

2.5.1 Resultat

Modulens främsta syfte är att öka deltagarnas motivation och aktivitetsförmåga och skapa förutsättningar för stegförflyttning mot arbete och studier.

Det kvantitativa målet för modulen var att 40 ungdomar skulle delta i Steg1 verksamheter i kommunerna. Resultatet vid projekttidens slut var att 63 inskrivna ungdomar deltagit i Steg1, 21 kvinnor och 42 män. Gruppinsatser har genomförts i 5 kommuner med deltagare från 6 kommuner.

Av de deltagare som genomgått gruppverksamheten studerar 11 ungdomar vid projektslut och 15 ungdomar arbetar. Resultatet från Steg1 verksamheterna har varit mycket gott. Det stora flertalet ungdomar har gjort stegförflyttningar på olika sätt och i olika långa kliv. På Orust har ett nära samarbete med skolan byggts upp vilket bland annat inneburit att de ungdomar som hoppat av skolan fått hjälp och stöd att återta kontakten. Gemensamt med skolan schemalades Steg1 som en aktivitet vilket innebar att ungdomarna kunde gå på Steg1 några dagar i veckan och vara i skolan resterande. Ungdomar som hoppat av skolan och inte hade någon ersättning från CSN kunde på så sätt åter få denna ersättning och även få busskort för att kunna ta sig till och från verksamheten. Av fem ungdomar gick tre tillbaka till skolan i Orust kommun. Samarbetet mellan de två kommunerna Färgelanda och Munkedal har varit positiv och bidragit till ett gott resultat. I Färgelanda kommun var tanken tidigt att en bil krävdes för att nå och fånga in ungdomarna utanför tätbebyggt område. Gruppledare hämtade ungdomar över hela kommunen, som ytmässigt är stor, och kör till gruppverksamhet i grannkommunen Munkedal. En ungdom med tidigare missbruk och låg motivation att delta i verksamheten var en av dem som blev hämtad vid dörren. Hens ord till gruppledaren var – ”om du inte stått där ute, hade jag somnat om. Nu kände jag mig tvungen att stå upp och åka med. Du hindrar mig från att vända dygnet och umgås med mina missbrukande kompisar. Troligtvis hade jag fortsatt med missbruket själv också”.

Hen har idag ett arbete, försörjer sig själv och har tagit sig ur sitt missbruk.

De ungdomar som deltagit i Steg1 i en annan kommun än hemkommunen har påtalat att ”det känns skönt att kunna vara sitt rätta jag”, då ungdomen inte känner de andra ungdomarna och då inte behövt förstå sig.

De ungdomar som inte nått arbete/studier har ändå gjort stegförflyttningar. Samtliga ungdomar har efter verksamhetens slut haft en planering för vad som kommer att hända samt fått stöd och hjälp med en tydlig målbild. Gruppledarnas uppfinningsrikedom, kunskap och engagemang har varit

viktig för Steg1 och har påverkat resultatet på ett positivt sätt. Samtliga ungdomar har fått stöd i sin utveckling med att finna motivation, praktikplatser och hjälp till arbete och/eller studier.

På organisatorisk nivå kan flera goda resultat utläsas. Ett resultat är att projektets arbete med stärkt KAA har gynnat Steg1. Redan under inventeringen framkom att vissa av kommunerna inte visste vad ungdomarna som hade lämnat skolan gjorde. Tidigt framkom också att samverkan behövde förbättras för att fånga in ungdomarna tidigt. Där har KAA-uppbyggnaden varit hjälpsam. DUA (Delegationen för unga och nyanlända i arbete) har haft samma inverkan. Samverkan runt målgruppen blev tydlig under uppbyggnaden av Steg1, idag sitter till exempel gruppleadare med i KAA-samverkan eller blir kallade till DUA-gruppen för informationsutbyte (inom ramen för GDPR).

Samarbete med kommunernas Arbetsmarknadsenheter för arbetsträningsplatser, har fungerat i de flesta av kommunerna, men kan utvecklas ännu mera. Erfarenheter visade att för tidig fokus på arbete, resulterade i att ungdomarna lämnade projektet. I flera kommuner fanns svårigheter att finna lämpliga arbetsträningsplatser vilket ofta berodde på avsaknad av arbetsledare och/eller handledare. Många kommunala verksamheter önskade ta emot äldre deltagare för arbetsträning än vad som var projektets målgrupp. I andra kommuner fanns det en gedigen uppbyggnad för arbetsträning i kommunala verksamheter. Hos privata arbetsgivare fanns ingen eller lite samverkan, för arbetsträning.

Det har varit fler män än kvinnor som har anvisats till Steg1. Gruppverksamheten har beaktat de horisontella principerna i sitt arbete och haft stort fokus på jämställdhet och verkat för att synliggöra kvinnor och mäns lika möjligheter och rättigheter i arbetslivet. De har uppmuntrat till utbildningar och arbeten som går över könsgrensarna och genomfört studiebesök hos olika arbetsgivare för att påvisa och uppmuntra till otraditionella val. Diskussioner runt det könsstereotypa har pågått under hela insatstiden.

2.6 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa

Genom möten och workshoppar har modul 4 resulterat i att deltagande verksamheter (elevhälsa, primärvård och socialtjänst) har bättre kännedom och kunskap om varandras roller, ansvar och arbetssätt. Det gäller chefer så väl som medarbetare. Arbetet med behovsinventering har resulterat i ett utkast till en basmodell för samverkan mellan elevhälsa, socialtjänst och primärvård som *En sammanhållen barn-, elev-, och ungdomshälsovård* arbetar vidare med under 2020. Modellen tar utgångspunkt i fyra teman som har identifierats under de workshoppar som genomförts inom ramarna för projektet:

- Samverkansanda. Med barnrättsperspektivet som gemensam plattform ska modellen bidra till en samverkansanda. Här har berörda chefer ett viktigt ansvar att uppmuntra samverkan. Ett gemensamt ansvar där verksamheterna tar stöd av varandra ska vara i fokus.
- Förebyggande information om varandras verksamheter. Det finns ett stort behov av ökad kunskap om varandras verksamheter.
- SIP – samordnad individuell plan. Samordnad individuell plan är ett befintligt och lagstadgat verktyg som ska upprättas tillsammans med brukare om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas. Det är viktigt att basmodellen tar hänsyn till och förhåller sig till SIP.
- Kontaktvägar. Goda kontaktvägar mellan verksamheterna kan kännas som självklarhet men är i dagsläget ofta personbundet och en stor utmaning.

2.7 Horisontella principer

Under hela projektet har horisontella principer varit viktigt och en röd tråd genom arbetet med ungdomarna. Projektverkstäderna har jobbat på många olika sätt och är därför svåra att jämföra med varandra, men resultatet är positivt.

Projektets personal har tillämpat och integrerat arbets sätt kring horisontella principer i syfte att skapa förändringstryck gällande jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering gentemot målgrupperna man arbetat med.

11 medarbetare har intervjuats under en timme var för att svara på hur deras kunskap kring jämställdhet, tillgänglighet, genus, normer och icke diskriminering har påverkats i och med projektet samt om de fått nya verktyg att tillämpa i sin yrkesroll. Svartalternativen var följande: *har inte ökat alls, har delvis ökat* och den sista *har ökat i stor utsträckning*.

De som intervjuats säger att projektet har gjort stor skillnad och att projektets mål var till stor hjälp. Kunskapen kring horisontella principer är stor bland medarbetarna i projektet. Alla som intervjuats förstår skillnaderna mellan de olika diskrimineringsgrunderna. Projektet har bidragit till eftertanke och en fördjupad kunskap om vad de olika begreppen betyder.

På frågorna om kunskap kring jämställdhet har 9 av 11 fått ökad kunskap i och med sitt deltagande i projektet. Motsvarande resultat gällande tillgänglighet är 8 av 11, genus 10 av 11, normkritik 11 av 11 samt icke-diskriminering 11 av 11.

På frågorna om de fått verktyg för att tillämpa icke-diskriminering har 10 av 11 fått mer verktyg, om jämställdhet, 11 av 11 samt tillgänglighet 11 av 11 genom deltagande i projektet.

På alla plan har kunskapen ökat delvis eller i stor utsträckning, tack vare projektet. Samtliga påpekar att utan projektet hade man inte haft möjlighet att reflektera, diskutera eller utveckla metoder och verktyg för att jobba med horisontella principer på det sätt man gjort. Att det har fått ta den tid det tar är den viktigaste faktorn.

Deltagarnas sammansättning varierar mellan kommunerna, från att bara vara killar till att bara vara tjejer. Deltagarurvalet skiljer sig i de olika kommunerna. Urvalet kan ske genom elevhälsoteam, socialtjänsten, Försäkringskassan eller skolan där lärare identifierar ett behov av stöd. I någon kommun är det enbart tjejer som tackat ja även om lika många killar fått frågan. I en annan kommun är det bara killar som är inne i en aktivitet. Intervjuade projektmedarbetare tror att tjejerna är bättre på att dölja behovet av stöd.

2.7.1 Citat från projektmedarbetare

“Kurser i projektet har gjort att vi bli mer medvetna där enkla meningar som till exempel “kom med pojkar” inte alltid funkar att säga då man inte vet om pojkarna känner sig som pojkar.”

“Tillgänglighetens kunskap ha ökat i stor utsträckning. Jag har inte sett tidigare att skolan är så icke tillgänglig. Nu jobbar vi som länk mellan lärare och elever på ett nytt sätt.”

“Vi har fått mandat att utforma verktyg för ett fortsatt bra arbete. Tillgängligheten har ökat. Vi har aktualiserat material och information och vi är nu ute mer i korridorerna och i klassrummen och pratar om positiv psykologi. I framtiden vill jag jobba med alla åldrar så man kan fånga upp behov tidigare.”

3. Arbetssätt

I detta avsnitt beskrivs projektets huvudsakliga arbetssätt. Vad var det som gjorde skillnad, vad ledde fram till det önskade resultatet? I avsnittet beskrivs projektets arbete utifrån varje part (de tre kommunalförbunden samt Samordningsförbundet Väst) och hur varje part arbetat.

3.1 Projektets organisation

Projektet är en gemensam kraftsamling av de fyra förbunden: Fyrbodals kommunalförbund, Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, Samordningsförbundet Väst samt Skaraborgs Kommunalförbund som är projektägare. Projektet har haft en styrgrupp där bland projektledare och förbundsordförande eller annan ansvarig på kommunförbunden varit delaktig. I styrgruppen har även representanter från de olika delregionerna funnits med i form av exempelvis skolchefsrepresentant. Som en referensgrupp har en arbetsgrupp funnits kopplad till projektet där representanter från förbundet funnits med som har en tätare koppling till projektets verksamhet. Projektledningen har bestått av övergripande projektledare och delprojektledare som funnits i respektive förbund. Respektive delprojektledare har i sin tur haft kontakten ut mot projektverkstäderna i kommunerna kopplade till respektive förbund.

3.1.1 Nulägesanalys

Nulägesanalyserna är en viktig utgångspunkt i projektet och har syftat till att identifiera de olika projektverkstädernas nuläge som en grund för det fortsatta utvecklingsarbetet. Analysen har bestått av två olika delar. Dels kartläggningar där målgruppernas olika behov identifierats samt identifiering av olika utvecklingsområden bland medverkande organisationer. Utifrån nulägesanalyserna har både kvalitativa och kvantitativa data i form av betygs- och skolnärvarostatistik, både på individ- och organisationsnivå använts.

3.2 Modul 1: Förstärkt KAA genom samordnad struktur, organisation och tidig samverkan

Aktiviteter Tema 1: Aktiviteter för att förstärka KAA genom samverkan

Nulägesanalysen av arbetet kring det KAA visade att kommunernas förutsättningar för att arbeta med uppdraget ser väldigt olika ut. Medan vissa kommuner enbart har tjänstetillsättningar på några få timmar per månad har andra kommuner heltidstjänster. I likhet med den nationella kvalitetsgranskningen (Skolinspektionen, 2018), visade även analysen att det finns flera brister i arbetet och att styrningen av verksamheten i kommunerna ofta är svag.

3.2.1 KAA-nätverk

I projektet har arbete bedrivits för att ta starta upp nya och för att stödja befintliga KAA-nätverk. Nätverken för KAA är ett redskap för att sprida goda exempel, utveckla nya rutiner och att skapa samsyn. I Skaraborg fanns redan ett befintligt KAA-nätverk och där har projektet stöttat nätverket i utvecklingsfrågor såsom utvecklade rutiner med E-tjänst för tidigt informationsutbyte mellan gymnasieskola och hemkommun och i att ta fram en gemensam handbok för mer likvärdigt arbete. I Fyrbodal och Sjuhärad har nätverk startats upp i samband med projektet. Gemensamma träffar har anordnats mellan nätverken för erfarenhetsutbyte av att driva ett KAA-nätverk, hur arbetet kring KAA kan läggas upp i en kommun, tidiga insatser inom KAA och föreläsningar. I Fyrbodal har KAA-nätverket har på nätverksträffarna arbetat med och förfinat en modell, en handlingsplan för det kommunala aktivitetsansvaret, med namnet *Best practice*. Kortfattat innefattar *Best practice* 8 steg för att motverka skolavhopp, säkra övergångar mellan olika skolformer samt sätta in individinriktade och adekvata insatser vid eventuella skolavhopp. I Sjuhärad ingår samtliga kommuner i delregionen ingår i KAA-nätverket. Ett stort fokus i Sjuhärads nätverk har legat på att arbeta med Skolverkets allmänna råd för KAA. Detta har gjorts genom en workshopserie som nätverket har genomfört. Skolverket höll den sista workshopen då även ett stort antal ansvariga chefer deltog.

3.2.2 Metodhandboken för KAA

Metodhandboken arbetades fram av KAA-samordnare i kommunerna i Skaraborg som en del av arbetet i KAA-nätverket. Metodhandboken är ett sätt att systematisera kunskapen som kommit fram inom KAA-nätverket, ett stöd för den enskilda i sitt arbete och ett sätt att nå ökad likvärdighet. Handboken kan också användas som ett underlag vid framtagande av en lokal kommunal handlingsplan. Handboken kommer att ägas av KAA-nätverket i Skaraborg som uppdaterar den årligen.

3.2.3 Arbetet kring det digitala systemet i pilot

Projektet kring det digitala systemet i pilot avgränsades till att prövas mellan Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna Uddevalla och Strömstad. Arbetsgruppen fick tillgång till en testversion av ELIN med fiktiva elever/ungdomar. Arbetsgruppen har deltagit i Göteborgsregionens (GR) utbildningar och haft löpande avstämningar med GR under processens gång. För att testa alla funktioner i systemet har arbetsgruppen utgått från verkliga händelser för att kunna relatera till det vardagliga handläggningsarbetet.

3.2.4 Tidiga insatser och informationsutbyte

Ett mål inom projektet är att arbeta med tidigt informationsutbyte mellan hemkommun och gymnasieskola kring de ungdomar som är i riskzon för skolavhopp eller som avbryter sin utbildning. KAA-nätverket i Skaraborg har varit drivande i att ta fram en rutin, som inom projektet uppdaterats juridiskt för att passa även för fristående huvudmän. För att göra detta mindre personberoende har en E-tjänst skapats så att det finns en tydlig väg att förmedla informationen. Inom projektet har också information om E-tjänsten getts via informationsmejl, information på hemsida och muntligt på nätverksträffar.

3.2.5 Tema 2: Aktiviteter för deltagare i KAA

En aktivitet för deltagare i målgruppen "KAA" är motivationsgrupper som syftar till att öka deltagarnas motivation till studier och/eller arbete. Genom deltagande i grupp får ungdomen social interaktion och rutiner. I Skövde har det till exempel startats upp en motivationsgrupp, där de ses veckovis kring olika teman. Gruppmedlemmarna har varit aktiva i att bestämma aktiviteter. Mariestad har till exempel arbetat med en motivationsgrupp, som ses varje förmiddag. Aktiviteterna utgår ifrån gruppen och mycket av verksamheten handlar om att träna på att vara i ett socialt sammanhang.

3.2.6 Plug In på fem gymnasieskolor

Fem gymnasieskolor har inom ramen för *En skola för alla* fått extra utbildning och processtöd med utgångspunkt i framgångsfaktorer och erfarenheter från SKR:s tidigare projekt Plug In. På till exempel introduktionsprogrammet Fenix på Uddevalla gymnasieskola, går det ungdomar som gjort ett skolavhopp från ett nationellt gymnasieprogram. Många av dessa ungdomar har större utmaningar generellt sett än vad andra ungdomar har, exempelvis en diagnos, ett missbruk, svårighet att vistas i stor grupp med mera. I ramen för denna Plug In-verkstad har arbetet skett på flera olika nivåer. Dels på individnivån där en närmare samverkan mellan olika personalkategorier (KAA-ansvariga, socialkonsulent, studie- och yrkesvägledare, lärare, skolledning) på enheten skett. Det har handlat om ett utvecklat individcentrerat arbetssätt, genom att erbjuda tätare och närmare individriktad coachning i kurser, motiverande samtal och tät vägledning på flera olika nivåer i organisationen, vilket bidragit till en ökad samverkan mellan olika personalkategorier. Ett ytterligare fokus är att öka skolnärvaron och att öka samarbetet med olika arbetsplatser. Arbetet har även handlat om gruppaktiviteter för att främja den sociala interaktionen.

3.2.7 Motverka frånvaro på organisationsnivå

En del i att minska frånvaro är att arbeta på organisationsnivå med vilka åtgärder som ska ta vidtas om arbetet kring frånvaro. Flera kommuner har arbetat med att ta fram rutiner för hur arbetet med frånvaro ska se ut med både frånvarorapportering och hur de ska agera om en ungdom har frånvaro.

Skövde kommun har arbetat fram och implementerat en rutin för alla skolor i skolor i kommunen, för att få ett likvärdigt frånvaroarbeta oavsett skola. I arbetet med rutinen har fokusgrupper genomförts med bland annat elever, lärare, elevhälsopersonal, personal på socialtjänsten, rektorer och fackliga. På flera skolor har också en utsedd personalgrupp följt frånvaron. På Rudbecksgymnasiet har till exempel gjorts veckovisa avstämningar för all frånvaro som överstiger 10 % samt stämts av att ansvarig mentor följer skolans plan och rutiner.

I Färgelanda kommun har det på Valboskolan, inom ramen för projektet, tagits fram en åtgärdstrappa vid olika grad av skolfrånvaro. Något som senare ledde till att alla grundskolor i kommunen införde den så kallade åtgärdstrappan vid frånvaro i sitt systematiska kvalitetsarbete. Även på Strömkullegymnasiet i Bengtsfors kommun har det inom ramen för projektet utvecklats en insatstrappa för ökad skolnärvaro samt infört tydliga rutiner och åtgärder vid olika frånvaronivåer.

3.2.8 Främja närvaro

Enheterna har implementerat nya system för registrering av skolnärvaro parallellt med arbetet med att förbättra rutiner, arbetssätt och bemötande som främjar ungdomarnas skolnärvaro. Ett sätt att arbeta närvarofrämjande är att arbeta för ökad trygghet och skolanknytning, exempelvis genom att ha fler vuxna i elevutrymmen och att införa andra roller i skolan som arbetar mer riktat med ungdomar i riskzonen, exempelvis elevcoacher.

3.2.9 Nya roller i skolan

Nya roller i skolan är en tydlig framgångsfaktor. Elevcoacher, elevkoordinatorer med flera har bland annat arbetat med motiverande samtal, stöd i struktur och planering, relationsskapande arbete, varit en länk som samordnar kontakter med andra och att kontakta ungdomar med frånvaro. De nya rollerna i skolan har ofta haft en beteendevetenskaplig utbildning eller erfarenhet av behandlande arbete vilket gör att de kommer in med nya perspektiv i elevhälsan. De nya rollerna har också genomfört insatser såsom Repulsesamtal och sömncoaching. Vissa har arbetet mer på gruppnivå med exempelvis lektioner kring gruppdynamik och samarbete, självkänedom och stresshantering eller studieteknik. Någon har också varit med och startat upp en grupp för likabehandling med elever och personal under rubriken "trygghet ger närvaro".

3.2.10 Övergångar mellan grundskola och gymnasieskola

Övergångar mellan skolformer innebär ofta ett riskmoment för elever som har en problematisk skolgång. Den nya skolan kan verka skrämmande och främmande, tryggheten från grundskolan med bekanta ansikten och relationer försvinner när en elev byter skola och kanske till och med kommun. Utöver detta kan också viktig information om elevers behov gå förlorad vid en skolövergång. Borås och Bollebygd har båda arbetat med att förbättra sitt arbete med övergångarna mellan grundskola och gymnasieskola för elever i riskzonen. Arbetet har tagit fokus i ett individcentrerat arbetssätt där elevernas behov är i fokus. Sistaårselever på grundskolan har förberetts för gymnasiet genom bland annat coachning, motiverande samtal, studiestöd och studiebesök. Kommunerna har också arbetat med att se över sina rutiner för överlämningar mellan skolformer.

3.2.11 Flexibilitet

Karlsborg har arbetat flexibelt och individcentrerat genom att bland annat utgå från fritidsintressen utanför skolan. Det kan handla om att ta ett samtal på en promenad, att skjutsa till skytteträningen, gå på gym tillsammans eller pyssla om hästen. Detta bidrar både till förbättrad hälsa och självförtroende genom att fokusera på något som ungdomen är bra på utanför skolan, det leder också till en bättre relation som gör att det kan vara enklare att närma sig skola eller arbete. Ällebergsgymnasiet i Falköping har testat att ha bemanningsföretag som UF-företag på IM-språk. På detta sätt kan ungdomar som är nya i Sverige, och kanske inte har så stort kontaktnät, få arbetslivserfarenhet och dessutom genom företaget tjäna pengar som kan användas till exempelvis ett körkort.

3.3 Modul 2: Främja närvaro och inkludering i skolan – normmedvetenhet och lärmiljö i skolan

3.3.1 Inledning

I modul 2 har arbetet utgått från tre olika teman.

3.3.2 Arbete kring jämställdhet och förebyggande av könsstereotypa val.

På Sotenässkolan skedde arbetet på individnivå med inskrivna ungdomar, på gruppnivå för att förbereda dem inför gymnasieskolan och ett framtida arbetsliv samt på organisationsnivå i hela personalgruppen på skolan för att utveckla arbetet kring jämställdhet, studie- och yrkesvägledning och kring arbetet att rusta ungdomarna inför framtiden generellt sett.

Inom ramen för en språkvalsgrupp där samtliga inskrivna ungdomar i projektet på Sotenässkolan samlades, skapades ett extra fokus på lärandet om arbetslivet. Exempelvis besökte olika ungdomar från gymnasiet de inskrivna ungdomarna, som fick ställa frågor om och lära sig mer om olika gymnasieprogram. Även lektioner om olika yrken, arbetsplatser och om olika gymnasieprogram genomfördes. Lektioner kring temat arbetsplatsintervjuer och att förbereda sig inför intervjuer till sommarjobb genomfördes också i gruppen.

3.3.3 Arbetet kring nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete

Arbetet kring temat nyanländas gymnasiebehörighet och/eller alternativa vägar i arbete har skett på Språkintruktionsprogrammen i Lysekil och Munkedal. De inskrivna ungdomarna fick dels en inledande kartläggning av språkkunskaper, skolgången i sitt ursprungsland, tidigare yrkeserfarenheter och ämneskunskaper för att skraddarsy utbildningen mot en behörighet till ett nationellt program på gymnasiet alternativt (om detta inte gick), eller mot en vuxenutbildning på Komvux. Båda enheterna har träffats kontinuerligt i seminarier med delprojektledarna i Fyrbodal där de arbetat utifrån webbutbildningar, analyser och forskningsunderlag kopplat till inriktningen i dessa projektverkstäder.

För ungdomarna inskrivna i projektet på Språkintruktionsprogrammet i Munkedal genomfördes insatser både individ-, grupp och organisationsnivå. Dels startades en helt ny kurs i Arbetslivskunskap på enheten med fokus på kunskaper om den svenska arbetsmarknaden. Samtidigt erbjöds samtliga inskrivna ungdomar att påbörja en yrkesutbildning parallellt med studier i svenska, matematik etc. Samtliga ungdomar fick i kombination med att förvärva olika ämneskunskaper extra studiehandling av studiehandledare på sitt modersmål. Under projektet har även det så kallade "närvarolyftet" sjuvatts på enheten för att öka och systematisera skolnärvaroarbetet både på individnivå och på enhetsnivå. Ungdomarna har även kunnat delta i lovskola som intensifierats på bred front inom ramen för projektet och i projektet har även praktik under namnet "verklighetsbaserat lärande" sjuvatts. I projektet har socialpedagoger, ämneslärare, yrkeslärare, studie- och yrkesvägledare och samordnare tillsammans med studiehandledare genomfört olika insatser i nära samarbete med de inskrivna ungdomarna.

För ungdomarna inskrivna i projektet på Språkintruktionsprogrammet i Lysekil utvecklades efter den inledande individuella kartläggningen en elevpärm till varje ungdom inskriven i projektet. Eleven ägde sin egen pärm och därmed blev det lättare för var och en att se sin progression och utveckling samt vad som gjordes inom ramen för projektet.

I kombination med ämnesstudierna har även praktiksamordnaren tillsammans med ungdomen ordnat praktikplatser. Ungdomarna menar att de genom projektet fått ett större självförtroende inför sina sommarjobb och fått en större förståelse av det svenska arbetslivet.

På organisationsnivå skapades lösningar genom att de inskrivna eleverna fick möjlighet att skugga på de nationella programmen på gymnasieskolan, vilket bidrog till ökad studiemotivation. Inom organisationen samordnades utflykter och studiebesök tillsammans med andra klasser vilket i sin tur bidrog till en ökad inkludering mellan grupper av ungdomar och att ungdomarna i projektet kände sig mer inkluderade på skolan. Även tätare och tydligare återkopplingar till ungdomarna inskrivna i projektet både kring ämnen, praktik, men också kring skolnärvaron var andra delar i projektet som systematiserades. Något som visade sig väldigt framgångsrikt.

En av projektmedarbetarna på Campus Väst i Lysekil beskriver arbetet i projektet på olika nivåer och hur personalgruppen på olika nivåer involverades: "Vi har jobbat strukturellt genom gemensamma arbetsätt i klassen och så har vi medvetet fokuserat på kommunikationen mellan eleverna och lärare. Vi har pratat med eleverna i olika konstellationer och individuellt. Vi har tagit med information från eleverna och lyft på våra personalmöten för att sedan ge återkoppling och respons tillbaka till eleverna. Att vi som inte är lärare går in och pratar med eleverna som en mellanhand verkar vara ett vinnande koncept. Vi märker att eleverna öppnar sig på ett annat sätt och förmedlar sina åsikter enklare till oss, samtidigt kan vi stötta övrig personal kring vad ungdomarna behöver mer av."

3.3.4 Arbetet kring att främja närvaro och att arbeta med inkluderande lärmiljöer

Utifrån fokus att främja skolnärvaro och utveckla arbetet kring inkluderande lärmiljöer har 5 grundskoleenheter och 2 gymnasieenheter i Fyrbodal deltagit i projektet. Dessa enheter har både arbetat med att utveckla och förbättra skolnärvaroarbetet både på organisatorisk, grupp och individnivå, samt med olika delar av arbetet kring att arbeta kring inkluderande lärmiljöer.

På Hagaskolan i Dals-Eds kommun har exempelvis eleverna i projektet fått extra tid och extra uppföljning med studie och yrkesvägledaren och specialläraren under projekttiden. Detta i kombination med klassrumsobservationer hos pedagoger och lärandegrupper för att utveckla arbetsätt och pedagogik, har bidrag till att både unga kvinnor och män fått tillgång till en mer individanpassad och tillgänglig lärmiljö kring stöd av ungdomarnas lärande och meritvärdesutveckling. Dessutom har det i projektet funnits ett tydligt jämställdhetsfokus med att öka pojkarnas meritvärde så att det ligger mer i linje med flickornas. Förutom det relationella arbetet för att utveckla en meningsfull och tillgänglig lärmiljö med de inskrivna ungdomarna har även fler digitala lärverktyg implementerats som en del i att öka likvärdigheten mellan unga kvinnor och män.

På Hagaskolan har det även genom projektet skett en revidering av ämnesplanerna i samtliga ämnen. Vidare har rutinerna setts över så att alla lärare följer gemensamt upprättade rutiner kring start och slut av lektion och anpassningar kopplat till ungdomar med olika grad av funktionsvariationer. Samtliga lärare har fått fortbildning kopplat till Skolverkets utvecklingsmodul för Betyg och Bedömning. På Hagaskolan har även samarbetet med arbetslivet intensifierats för att på ett mer medvetet sätt bidra till att skapa nya och fler kontakter med olika branscher, samt bryta normer om att branscher skulle vara typiskt "manliga" eller "kvinnliga". På flera av enheterna blev det tätare uppföljningsarbetet, relationsbyggandet och den individriktade coachningen centrala dimensioner av projektverkstaden.

På Torpaskolan i Vänersborg samlades de inskrivna eleverna i en gemensam projektverkstad en gång/vecka och startade upp med gemensam frukost. Något som stärkte ungdomarnas motivation, genom att de fick tillgång till flera positiva vuxenkontakter på skolan än tidigare under sin högstadietid och att de fick fler professionella som kunde coacha var och en i skolarbetet. Detta bidrog, för flera av ungdomarna, till en starkt känsla av hanterbarhet och meningsfullhet vilket också resulterade i förbättrade betyg.

På Henåns skola var projektidén att stödja en grupp av elever som riskerade att inte uppnå gymnasiebehörighet genom att skapa en ny funktion och roll på skolan, en mentorsroll som kopplades till de inskrivna ungdomarna i olika klasser. Dessa fick täta coachande samtal kring livet och skolan, både kunskapsmässigt och socialt. Det förstärkta mentorskapet och det förstärkta studiestödet är tillgängligt på många olika lektioner och i de ämnen som ungdomen behövde stöd i och samarbetet mellan projektpersonal, lärare och annan personal på skolan har genom projektet kunnat intensifieras. Detta med ambitionen att lyckas få så många av de 10 inskrivna ungdomarna behöriga till gymnasieskolans nationella program.

Inkluderande lärmiljöer har framförallt varit i fokus i modul 2, men även inom projektverkstäder i modul 1. Där en stor del handlat om anpassningar i fysisk miljö och med hjälpmedel och en annan del varit stöd i struktur och planering. Det kan bland annat handla om anpassningar som är extra viktiga för ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, men som är bra för alla elever. I exempelvis Lidköping har man visat kognitiva hjälpmedel såsom stressbollar, hörselkåpor och time-timers i klass och eleverna har fått testa om detta höjer deras koncentration. De har även tagit fram mallar för planering och struktur som kan användas som ett verktyg i samtal med elevkoordinator för att planera sina studier eller vara något som eleven själv använder.

Ett annat exempel på stöd i studier är Tibro som erbjuder ungdomar som går på gymnasiet på annan ort att få studiestöd i hemkommunen. Falköping satsat på att ungdomar på språkintröskning som är för gamla för att påbörja nationellt program istället går i en "vuxgrupp" där de läser extra mycket svenska och samhällskunskap för att förbereda sig för studier inom vuxenutbildningen. Tidholm

har testat att ha en robot i klassrummet som gör att elev som är borta på grund av sjukdom kan följa undervisningen hemifrån via roboten. Detta gör att eleven inte missar undervisning och gör att det blir en lägre tröskel att ta sig tillbaka till skolan. Språkintröktion i Gullspång har arbetat med temaarbeten genom bild och teater för att träna på svenska på ett annorlunda sätt och för att svetsa samman gruppen.

3.3.5 Förstärkt mentorskap

I korthet har arbetet gått ut på att ge ungdomar i projektet ett förstärkt mentorskap (tillgänglig på flera tillfällen och under andra lektioner än sina egna), öka samarbetet mellan undervisande lärare/mentorer kring de inskrivna ungdomarna – vad som saknas för att nå målet (kunskapskrav E) och hur man ska nå dit – skapa en individuell struktur kring skolarbetet, skapa fler relationer mellan lärare-elev, elev-elev: John Hattie (2012, 2014) talar om vikten av goda relationer mellan lärare och elev, arbeta med elevnära arbetslag och mentorer (samtliga klasser har mentorstid med sina mentorer en gång/vecka), skapa mål med eleven vart hen är på väg och synliggöra vad som behövs för att nå dessa, se över extra anpassningar för att uppnå gymnasiebehörighet, skapa extra samtal kring gymnasieval.

3.3.6 Exempel på arbetssätt

”Det blev en stor skillnad när jag började 9:an och jag kom med i projektet. Helt plötsligt fanns det någon som fanns där för mig, som tog sig tid att förklara och verkligen hjälpte mig så att jag fattade. Min motivation ökade och hela skolgången förbättrades. Så det är stor skillnad mot hur det varit tidigare under skolan” (Ungdom 15 år, Henån skola Orust, intervju i maj 2019).

På Ängås skola var projektidén att stödja ungdomar med låga meritvärden och låga betyg för att uppnå gymnasiebehörighet. På skolan har det individcentrerade arbetssättet bidragit till olika lösningar för de olika ungdomarna inskrivna i projektet. Dels handlade det om att individualisera så mycket som möjligt genom att hjälpa till med omstrukturering och omorganisering utifrån att bemöta ungdomarnas olika behov. Sammanfattningsvis har arbetet på Ängås skola präglats av ett individuellt fokus utifrån coachande samtal, arbete i mindre elevgrupper, borttagande av ämne för att minska belastningen för eleven så att hen kanske bättre klarar av att jobba mot betyget E i 8 olika ämnen (matte, svenska, engelska plus 5 ämnen till = lägsta nivå för behörighet till gymnasiet), pedagogiska utredningar, tätare mail-kontakt med hemmet samt tätare möten med föräldrar.

På Strömkullgymnasiet har ungdomar i projektet både gått på Vård- och omsorgsprogrammet samt Introduktionsprogrammet. Alla medverkande ungdomar i denna projektverkstad har utomeuropeisk bakgrund. 8 av eleverna var nyanlända vid inskrivningen och de andra 7 hade vid projektets start

varit i Sverige mellan 4 och 5 år. Inom ramen för projektverkstaden har tre ledord varit vägledande, att utveckla *rutiner, relationer och tillgänglig lärmiljö*. Ungdomarna i denna projektverkstad har fått insatser som bland annat handlat om individuella insatser i form av djupintervjuer, anpassningar i lärmiljöerna och ett förstärkt mentorsstöd. I gruppen har projektet arbetat med en utökad studie- och yrkesvägledning i grupp. Rutiner för start och avslut av lektioner och skapande av en gemensam lektionsstruktur samt arbete kring studieteknik och stresshantering. På organisationsnivån har arbetet handlat om att förbättra bemötandestrategier, sjsätta arbetet kring digitala hjälpmedel och att förbättra arbetet kring tillgängliga lärmiljöer och rutinerna kring problematisk skolfrånvaro.

3.4 Modul 3: Steg1 – att förbereda för studier och arbete

3.4.1 Organisation

Inledningsvis träffades de 8 kommunerna inom Samordningsförbundet Västs upptagningsområde. Det gjordes en inventering av riktade insatser för målgruppen. När alla inblandade parter (Arbetsförmedling, Försäkringskassa, Primärvården, psykiatri och kommuner) inventerat och sett att det fanns ungdomar i utanförskap, utan stöd av något slag, klagjordes behovet för Steg1. Mörkertal om så kallade hemmasittare fanns fortsatt. Lokala styrgrupper bildades i alla kommuner. Täta möten gjordes för upplägg och för att utröna om Steg1 framtid i deras kommun. Alla kommuner har/hade olika sätt att inventera. I vissa kommuner fungerade KAA-ansvaret väl, medan det i andra kommuner fanns ringa eller ingen KAA-ansvarig.

Delprojektledaren har kontinuerligt kallat till lokala styrgruppsmöten i respektive kommun för planering, uppbyggnad, uppföljning av resultat, för att påvisa förändringar och jobba mot implementering. I dessa lokala styrgrupper satt medlemmar från olika förvaltningar i kommunen. I juni 2018 startades den första gruppverksamheten i Strömstad. Under senare delen av 2018 startade Orust och därefter Munkedal och Färgelanda som valde att arbeta tillsammans och kommungränsöverskridande. I början av 2019 startade också ett samarbete mellan kommunerna Uddevalla, Tanum, Lysekil och Sotenäs kring en Steg1-verksamhet.

3.4.2 Gruppverksamheten

Möjlighet för tänkta deltagare att besöka verksamheten, tillsammans med remittent, för att få en inblick i vad Steg1 är.

- Formulering av individuella mål

- Delta i gruppverksamhet
- Individuellt stöd
- Slutrapport och slutsamtal

Verksamheten utförs i form av struktur-, hälso- och individstärkande aktivitet i grupp och enskilt.

Aktiviteter som ingår är; frukost eller lättare måltid, samtal/interaktion i grupp, struktur för vardagen, social träning, motivationshöjande arbete, arbete med självskattning och självreflektion, att öva på delaktighet, gemenskap, bekräftelse och insikt och nya tankemönster. Deltagarna jobbar utifrån sin egen situation och egna förutsättningar och tillsammans med gruppledare och andra som kan stötta.

Gruppledarna utbildades i 7tjugo-metoden som är en kombination av ett förhållningsätt och konkret arbetsmaterial. Materialet och kunskapen används i alla Steg1-verksamheter.

Arbetsättet har varierat mellan kommunerna. I vissa fall har det varit ett större fokus på individuellt stöd medan andra har haft mera fokus på gruppinsats. Arbetsättet blev information i grupp under två timmar och sedan i individuella samtal. De flesta ungdomar vill komma ut i egenförsörjning eller vidare i livet. Att tidigt börja fokusera och jobba för att komma till praktik/arbete, var inte alltid det bästa konceptet, då det hos flera fattades dagliga rutiner och förståelse för våra rättigheter/skyldigheter i samhället. Där avslutade och hoppade ungdomen av tidigt, eftersom det inte blev det "snabbfix" till jobb. Ungdomarna saknade mera insikt om sin livssituation. Gruppledare har jobbat med tydlighet och fokus på att förbereda ungdomarna för framtiden/vuxenlivet.

Samverkan med de parter som remitterat ungdomen till Steg1 och handledare, är en förutsättning för att säkerställa att ungdomen inte "faller mellan stolarna". I Färgelanda där Steg1 valt att hämta deltagarna vid dörren, har resultatet blivit över förväntan. Först och främst kommer deltagaren iväg på morgonen och samtalen i bilen har blivit viktiga för hela processen. Gruppledaren har kommit närmare deltagarna under diskussioner och deltagare har vågat prata mer efter hand. Gruppledarens engagemang är med andra ord avgörande för resultatet.

Orust anpassade grupptiderna till de kommunala transporterna, så att alla ungdomar kunde ha en chans att delta i Steg1.

3.5 Modul 4: Samverkan kring ungas psykiska hälsa

En pilotsatsning har genomförts med syfte att stärka samverkan mellan elevhälsa, socialtjänst och primärvård för att bättre hjälpa barn och unga som behöver samhällets stöd för att få en bättre

psykisk hälsa. Inom insatsen har projektet i samarbete med Västra Götalandsregionens pilotprojekt *En sammanhållen barn-, elev- och ungdomshälsovård* samverkat med processtödd av Specialpedagogiska skolmyndigheten. I grunden har det funnits en fråga om att se på vilket sätt vårdcentraler med tilläggsuppdrag kan vara ett stöd och en resurs för elevhälsa och socialtjänst när det gäller psykisk ohälsa men också hur samverkan kan innebära att unga som får stöd via vården möter vuxna som samverkar bra kring deras behov. Deltagandet var uppdelat i två faser och inleddes under hösten 2019 med en serie samverkansmöten. Under mötena fick verksamheterna träffas för att skapa samsyn kring respektive organisations roller och ansvarsområden samt gemensamt föra en dialog om hur organisationerna på bästa sätt kan samverka för att förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga. Under våren 2020 inleds fas två av *En sammanhållen barn-, elev- och ungdomshälsovård*, där fokus är utveckling och implementering av samverkansmodeller.

Processen tog avstamp i ett gemensamt uppstartsmöte där varje organisations uppdrag, ansvarsområden och förutsättningar tydliggjordes. Fokus var på information om elevhälsans, socialtjänstens och primärvårdens uppdrag kopplat till ungas psykiska hälsa.

Under hösten följde sedan en lokal workshopserie i form av tre samverkansmöten per kommun där personal från elevhälsa, socialtjänst, primärvård och ungdomsmottagningar, utifrån elevcase, diskuterade hur de kan samverka på bästa sätt för att hjälpa elever med psykisk ohälsa.

Parallellt med samverkansmötena har samtliga deltagande kommuner återkopplat till sina respektive hemorganisationer. Varje deltagare är ett ombud för sin enhet och kommun samt agerat informationsbärare mellan samverkansteamet och berörda kollegor och chefer. Fokus är att sprida lärdomar men också fånga upp önskemål och behov som ombudet tagit med sig in i samverkansmötena. Det har också varit viktigt att arbetet är förankrat uppåt i organisationen och att resultaten och lärdomarna spridits till berörda chefer på alla nivåer.

Som avslutning på workshopserien har ett dialogmöte genomförts mellan berörda chefer med syfte att formalisera och fatta beslut kring hur arbetet ska tas vidare.

4. Kommunikation, spridning och påverkansarbete

4.1 Inledning

rådet varit ett kontinuerligt inslag. Dessa nyhetsbrev har både skickats ut till personal och projektenheter i projektet och till olika nätverk som de olika parterna driver i sin befintliga organisation (exempelvis nätverk för utbildningschefer, socialchefer med flera). Projektets resultat har kontinuerligt spridits i olika kanaler. Skaraborgs Kommunalförbund (projektägaren) har upprättat en hemsida för att sprida information om och över hela projektet dit övrigas sidor i projektet länkas. Detta gäller såväl gemensamma konferenser inom projektet (exempelvis uppstartskonferensen, en mellankonferens och slutkonferensen), som gemensamma nyhetsbrev och broschyrer inom projektet. En gemensam populärrapport med bilder och text från projektets arbete, resultat och projektverkstäder kommer också att vara färdig och spridas under våren 2020. Även en gemensam film har tagits fram inom ramen för projektet som illustrerar både ungdomar som deltagit och projektmedarbetare som arbetat i projektet. Syftet med filmen var kunskapsspridning (projektet har skapat ny kunskap), öka stoltheten samt en möjlighet att visa filmen för att påverka beslutsfattare. Filmen har använts som en inledning vid information till politiker och tjänstepersoner under projektets slutfas: <https://youtu.be/F51gHahJFuc>.

De gemensamma konferenserna har haft många deltagare och varit välbesökta från de tre olika geografiska områdena (Skaraborg, Fyrbodal och Boråsregionen). Som ett exempel blev den gemensamma slutkonferensen fullbokad med hela 340 deltagare. Slutkonferensen sändes i SVT Forum och finns på SVT Play. Det rapporterades också från den i radio och tidningar.

I mars 2019 genomfördes en projektgemensam lärandekonferens med Tema "Frånvaro till närvaro i våra skolor - hur vänder vi trenden?" Föreläsaren Malin Gren Landell var huvudtalare och fyra projektverkstäder berättade om sitt arbete med att vända frånvaro till närvaro. Under lärandekonferensen spreds också allmän information om projektet till de ca 120 deltagarna från projektets geografiska område.

Projektet har också genomfört ett antal gemensamma konferenser gällande arbetet kring det kommunala aktivitetsansvaret där samtliga parter varit medverkande och de olika geografiska områdena varit representerade.

I de gemensamma nyhetsbreven har olika reportage ute på projektenheterna både med ungdomar (deltagare) och projektmedarbetare i hela området varit ett kontinuerligt inslag. Dessa nyhetsbrev har både skickats ut till personal och projektenheter i projektet och till olika nätverk som de olika

parterna driver i sin befintliga organisation (exempelvis nätverk för utbildningschefer, socialchefer med flera).

4.2 Delregional spridning och kommunikation

4.2.1 Skaraborg

För att sprida kunskap om projektet och resultat från projektet har spridningsarbetet utgått ifrån kommunalförbundets befintliga nätverk. Inom Utbildning Skaraborg finns det 11 nätverk som utgår från skolchefsnätverket, där varje nätverk har koppling till skolchefsnätverket genom en skolchefsrepresentant. Delprojektledare har presenterat projektet i flera av de aktuella nätverken inledningsvis och har även presenterat resultat från projektet under senare delen av projektet. Delprojektledare har även varit en del av KAA-nätverket och deltagit på alla ordinarie möten.

Ett sätt att sprida kunskap från projektet under pågående projekt är via konferenser och utbildningstillfällen i form av lärträffar och projektmedarbetarträffar, där konferenserna varit öppna för fler personer medan projektmedarbetarträffar har syftat till att sprida kunskapen mellan kommuner inom projektet.

Delprojektledare har bland annat presenterat på Nätverksdag för gymnasiet där elevhälsopersonal, studie- och yrkesvägledare och personal från Barn- och fritidsprogrammet fanns representerade.

Som en del av spridning och implementering av Skaraborgs arbete med det kommunala aktivitetsansvaret anordnades två dagar kring detta i februari 2020. Under de två dagarna höll Skolverket en workshop kring utveckling av det kommunala aktivitetsansvaret och delprojektledare och representanter för KAA-nätverket presenterade den gemensamma KAA-handboken och e-tjänsten för tidigt utbyte av information mellan gymnasieskola och hemkommun som tagits fram inom projektet. Under dagarna deltog både personal på ledningsnivå och operativ nivå från exempelvis arbetsmarknadsenheter, introduktionsprogram och projektet Studio Ludum.

Under 2020 har delprojektledare presenterat projektets resultat för politiker i förbundsregionen i Skaraborg och för Politisk samverkan Skaraborg. Projektresultat och arbetet kring Fullföljda studier i Skaraborg har även presenterats för Beredningen för Hållbar utveckling, Kommunchefsnätverket i Skaraborg, skolcheferna under flera möten och kontinuerligt, internt på kommunalförbundet. Förutom projektets gemensamma film har en kortare animerad film tagits fram för att sprida Skaraborgs arbete i projektet: <https://youtu.be/MVgAlcdZlh8>

Inom kommunerna har också spridningstillfällen skett lokalt genom att berätta om projektet för personalgruppen på skolan, att presentera för centrala elevhälsan, ledningsgruppen eller nämnden.

I Skövde kommun genomfördes exempelvis ett spridningstillfälle om deras arbete med sina nya närvarorutiner där rektorer och elevhälsopersonal från alla kommunens skolor (250 personer) bjöds in till en konferens kring frånvaro med både inbjudna föreläsare och information kring projektet.

4.2.2 Fyrbodal

I Fyrbodal har en hemsida om projektet skapats, med länkar till den övergripande sidan i Skaraborg. Projektet har haft en mängd olika strategier för att sprida kunskap. Dels har medarbetare delat information i olika nätverk där spridningsarbetet och kunskapsutvecklingen skett kontinuerligt. Här kan exempelvis nämnas utbildningschefsnätverket som minst en gång/halvår fått ta del av utvecklingen i projektet och kunnat bidra till ytterligare spridning av framgångsfaktorer för att minska skolavhopp och främja fullföljda studier. Även ordförandena i Barn- och utbildningsnämnder i Fyrbodal har genom sitt nätverk tagit del av projektet. Dessa lyfter projektets arbete och resultat som både framgångsrikt och viktigt att sprida.

Internt i Fyrbodals kommunalförbund har både chefer och kollegor fått fortlöpande information om projektets arbete och resultat. Detta bland annat genom att projektet bildade KAA-nätverket med representanter från samtliga kommuner. Några av representanterna från KAA-nätverket har även medverkat tillsammans med delprojektledare i Fyrbodal, när dragningar för utbildningschefsnätverket i Fyrbodal har gjorts.

Projektmedarbetare har kontinuerligt fått ökad kunskap och information via lärträffar, seminarier, Tematräffar och enhetsuppföljningar som skett kontinuerligt under hela projektiden med täta intervall.

Vissa enheter som deltagit i projektet har även genomfört workshops med all personal (exempelvis Torpaskolan i Vänersborg, Strömkullegymnasiet i Bengtsfors, Introduktionsprogrammet Fenix i Uddevalla, Språkintruktionsprogrammen i Lysekil och Munkedal) där de fått ta del av projektets syfte, mål, metoder, arbetsätt, förväntade resultat och effekter. Rektorer från medverkande enheter har både deltagit i gemensamma lärträffar och vid lokala enhetsbesök för att öka kunskaperna om projektet.

Den 27 november 2019, genomfördes en lokal spridningskonferens i Fyrbodalsområdet där flera av enheterna i Fyrbodal samt Steg1, i seminarieform, delade med sig av sitt arbete i projektverkstäderna. Arbetet som presenterades var dels arbetet inom ramen för KAA-nätverket i Fyrbodal, samt projektverkstäder som har fokuserat arbetet att främja skolnärvaro och skolanknytning samt förebygga och hantera skolnärvaro. Även skolor som arbetar med liknande projekt (Plug Innan) medverkade på konferensen. På konferensen deltog 275 personer. Dessa var olika professioner från skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård och Samordningsförbundet Väst,

från Fyrbodals samtliga kommuner samt Lilla Edet. Även Västra Götalandsregionen samt personal från Göteborgsregionen deltog på denna spridningskonferens.

Under slutet av genomförandefasen har samtliga medverkande enheter fått en uppföljning där utbildningschefen i kommunen tillsammans med rektor och projektpersonal fått berätta om, samt tagit del av, projektets resultat och hur de arbetat i respektive projektverkstad.

Under 2020 kommer delprojektledare att presentera projektets resultat för kommunchefer och direktionen för förbundet samt de strategiska nätverk (socialchefer, utbildningschefer och BUN-ordförandenätverket) som finns inom ramen för Fyrbodals kommunalförbund.

Under projektet har även djupintervjuer gjorts med 20 deltagare i projektet. Detta har resulterat i bildspel som berättar om hur deltagande ungdomar uppfattat projektets metoder, mål och intentioner. Intervjuer som nu sprids till samtliga medverkande i projektet, men även till Fyrbodals direktion (kommunalråden i området), utbildningschefsnätverket, skolpersonal och KAA-ansvariga i området. Bildspelet sprids även via olika nätverk (politiker, chefer och personal) som är berörda av, arbetar med och kan påverkas av beslut och organiseringen kring frågor som har med skolavhopp och fullföljda studier att göra. Vidare kommer det att visas på slutkonferensen och utgör ett underlag av ungdomarnas tankar om projektet och vad som bidrar till ökad skolanknytning och hur de kan fullfölja sina studier.

4.2.3 Samordningsförbundet Väst

För att sprida kunskap om Steg1 och resultat från projektet, har spridningsarbetet utgått från Samordningsförbundet Västs befintliga nätverk och hemsida. Förbundschef, Processamordnare och delprojektledare har presenterat det goda resultatet och verksamheten i de olika projektverkstäderna för samtliga kommunstyrelsen i Samordningsförbundet Väst. Övriga politiker har fått information genom projektpersonal som deltagit i olika möten. Delprojektledaren har presenterat arbetet hos socialtjänster i flera kommuner, lokala närsjukvårdsmöten och en psykiatrisk öppen-vårdsmottagning. Spridningen har även skett när delprojektledare deltagit i flera KAA-nätverk. Kompetensförsörjningsträffar och projektnätverk är ytterligare tillfällen att sprida resultatet. De kommuner, samt Samordningsförbundet Väst, som implementerat hela eller delar av konceptet sprider sina framgångar även fortsättningsvis.

4.2.4 Sjuhärad

I Sjuhärad har projektet arbetat med att sprida resultat och erfarenheter från projektet på en rad olika sätt. Ett viktigt forum för spridning är de nätverk som kommunalförbundet driver eller har tillgång till. I första hand är det delprojektledaren i Sjuhärad som har deltagit vid nätverksträffarna

för att presentera projektet, men i vissa fall har även projektmedarbetare eller andra berörda personer varit med för att berätta om sina erfarenheter av *En skola för alla*. Det viktigaste nätverket är skolchefsnätverket som har fått kontinuerlig information om projektets erfarenheter och resultat under hela projektiden. Ytterligare ett viktigt nätverk för spridning är KAA-nätverket som delprojektledaren har ansvarat för. Andra nätverk som har fått ta del av projektets resultat är studie- och yrkesvägledarnätverket, kompetensplattformen och integrationsnätverket. Utöver nätverken har delprojektledaren även gjort dragningar om projektet för politikerna i beredningsgruppen för välfärd och kompetens. Delprojektledaren har också spridit projektresultaten internt på kommunalförbundet vid personalmöten.

Under projektet har delprojektledaren arrangerat lärträffar till vilka projektmedarbetare och personal från de deltagande kommunerna har bjudits in. Ett av lärträffarnas huvudsakliga syften är att sprida erfarenheter och resultat från projektet. Dels har delprojektledaren redogjort för projektet övergripande och dels har projektmedarbetarna gjort dragningar samt haft ett erfarenhetsutbyte sinsemellan.

Projektmedarbetaren har också genomfört och/eller deltagit på lokala möten i deltagande kommuner där resultaten från dels kommunens arbete har spridits men också projektets resultat har lyfts upp. Dessa möten är av väldigt olika karaktär, till exempel lokala styrgruppsmöten, informationsmöten, implementeringsmöten, projektmöten, uppföljningsmöten m.m. Vid dessa tillfällen har delprojektledaren träffat skolpersonal, chefer och rektorer. Utöver detta har projektmedarbetarna arbetat med att sprida projektet lokalt. Även dessa spridningstillfällen har haft väldigt olika karaktär, exempel som kan nämnas är dragningar inför nämnd, rektorsträffar, APTn och kompetensutvecklingsdagar. Här kan också nämnas viss medial uppmärksamhet i till exempel Ulricehamns tidning, där projektmedarbetaren blev intervjuad om projektet och sitt arbete med KAA.

Inom ramarna för modul 4 har projektet anordnat två större konferenser som har bidragit till spridningen av projektet. Den första konferensen genomfördes under hösten 2018, där medverkade representanter från elevhälsan i sju av delregionens kommuner. Den andra konferensen genomfördes under hösten 2019. Konferensen hölls i Göteborg och var ett regionövergripande uppstartsmöte för modul 4. På plats fanns representanter från elevhälsan, socialtjänsten, ungdomsmottagningarna och primärvården från fyra olika pilotkommuner i regionen. På båda dessa tillfällen spred delprojektledaren kunskap och erfarenheter från projektet. Inom modul 4 har delprojektledaren också träffat en rad andra grupper och personer som har fått ta del av projektet och dess resultat, bland annat Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Utöver ovanstående har delprojektledaren spridit projektets resultat vid en rad andra externa möten och konferenser så som till exempel för samtliga science centers i Västra Götalandsregionen

(tillsammans med dpl för Samordningsförbundet Väst), vid möten med andra projekt och liknande verksamheter.

4.3 Regional spridning inom Västra Götalandsregionen

Ett forum för spridning är projektnätverket för fullföljda studier som drivs av Västra Götalandsregionen. Där har En skola för alla träffats med representanter från VGR och från liknande projekt såsom Fullföljda studier GR, Yrk In och Plug Innan. På nästa nivå har utbildningsstrategier eller motsvarande roller på förbunden, som också sitter i projektets arbetsgrupp, träffats på VGR. Förbundsdirektörerna som också finns representerade i projektets styrgrupp har träffats i Västgruppen. För ytterligare spridning på regional nivå har projektet varit representerat och haft seminarium på VGR:s årliga konferens för fullföljda studier under 2019 och 2020. Förbundschefen för Samordningsförbundet Väst deltar i Regionala samverkansgruppen och har spridit information där.

4.4 Nationell spridning

Deltagande i dialogmöte för regionala företrädare på SKR.

Sändning av projektets slutkonferens på SVT Forum.

Utbildningsministerns deltagande i slutkonferensen kan leda till ytterligare spridning.

5. Uppföljning och utvärdering

5.1 Extern utvärderare

VETA Advisor var utvärderare för *En skola för alla*. Arbetet påbörjades våren 2018. Utvärderingsarbetet utgick från statistik, fallstudier och intervjuer med personer i projektet.

5.1.2 Bidrag till lärande

Projektets utvärderare har bidragit till lärande i projektet genom exempelvis fallstudier på ett antal skolor, som sedan presenterats i form av lärseminarium.

I fallstudierna har intervjuer genomförts på plats i kommunen med olika yrkesgrupper för att få en bild av hela styrkedjan. Det kan vara exempelvis förvaltningschef, rektor, elevhälsochef, elevhälsopersonal, lärare och projektpersonal. Intervjuer har också genomförts med deltagare på projektenheterna.

Under lärseminarierna har resultat från fallstudierna presenterats tillsammans med statistik från stegförflyttningsfiler, inskrivningar och utskrivningar. Detta har sedan legat till grund för en diskussion kring, och analys av, resultaten.

5.1.1 Utvärderingsarbetet

- Utvärderare kom in sent i processen, vilket har försvårat utvärderingsarbetet
- Metoden med de enstaka fallstudierna har svårt att fånga hela projektet i och med att det gjorts så många olika typer av insatser.
- Fallstudierna gjordes i vissa fall för tidigt i projektet för att kunna fånga upp resultaten på ett tillförlitligt sätt, samtidigt var detta en kompromiss av resursmässiga skäl och för att utvärderingen skulle kunna bidra med lärande som kan användas under tiden som projektet pågick.
- Utvärderingen har inte tagit tillräcklig hänsyn till, och inte haft resurser till, att ta del av annat insamlat material i projektet som skulle kunna ge en djupare insikt i hela projektets arbete såsom alla lokala projektplaner och lokala slutrapporter.

- Utvärderare har i stor utsträckning byggt sin analys på den insamlade statistik som tagits fram på målgruppsnivå i projektet, men i och med att de olika målgrupperna fått ta del av en mängd olika insatser så är det svårt att se exakt vilka insatser som gett mest effekt.

5.2 Uppföljning

5.2.1 Uppföljning på projektnivå

På projektnivå har följande uppföljning skett: Projektledningsmöten, arbetsgruppsmöten, styrgruppsmöten, mötesdokumentation, lägesrapporter, uppföljning ekonomi och tidrapporter.

5.2.2 Uppföljning projektverkstäder

Projektverkstäderna har vid uppstart i projektet sett över behoven i verksamheten och utifrån det skapat en lokal projektplan, med lokala projektmål, nulägesanalyser, arbetssätt etcetera. Den lokala projektplanen har därefter varit en hörnsten i uppföljningen av verksamhetens arbete. Projektverkstädernas arbete har utgått från två olika modeller som påminner om varandra. Dels Demings (1994) förbättringshjul (Plan Do Study Act) samt Skolverkets (Håkansson, 2013) kvalitetshjul. De grundläggande frågeställningarna i dessa modeller är;

- Var är vi (nulägesanalys)?
- Vart skall vi (mål och effekter)?
- Hur gör vi (metoder och organisering)?
- Resultat och effekter?

Arbetet på kommunalförbunds nivå med det kommunala aktivitetsansvaret har följts upp genom en enkät där de som arbetar som samordnare för det kommunala aktivitetsansvaret fått besvara frågor om hur de ser på projektet, KAA-nätverkets roll med mera. Enkäten utgick från projektmålen och distribuerades digitalt under november-december 2019 till målgruppen.

5.2.2.1 Löpande uppföljning

Arbetet har följts upp genom att de lokala projektverkstäderna månadsvis skickat en lägesrapport till delprojektledare, eller som i Fyrbodal att dokumentation skett inför eller i samband med enhetsuppföljningen. Delprojektledare har återkopplat till projektverkstaden med feedback, ibland i form av kommunikation och ett lärande med kopplingar till beprövad erfarenhet med framgångsrika

exempel utifrån erfarenheter, teori och forskning på området, precis som Skollagen föreskriver (2010:800). Detta är också ett sätt att följa upp det löpande arbetet mot målen.

Delprojektledare har haft regelbundna uppföljningar med projektverkstäderna minst var tredje månad. Vid uppföljningsmötena har delprojektledare träffat den lokala projektgruppen som består av projektmedarbetare, ansvarig chef och annan personal som arbetar med projektet. Ansvarig chef kan vara rektor, förvaltningschef, elevhälsochef med flera. Uppföljningsmötena är ett sätt att stämna av hur projektet fortlöper, svara på frågor kring projektet men också tillfällen att arbeta med projektet som process med utrymme för reflektion och nya tankar. Exempel på områden som behandlats under mötena är ekonomi, deltagaruppföljning, resultat, implementering och progression mot målen. Ibland har detta skett när delprojektledare träffat projektmedarbetare och ledning och vid några tillfällen har samtlig personal på enheten deltagit vid dessa uppföljningstillfällen.

För de kommuner som fått extra processtöd via Plug In har även processledare för Plug In deltagit vid flertalet uppföljningsmöten och gett stöd via telefonkontakt och via feedback på lägesrapporter.

Även coaching och uppföljning har skett via telefon- och mail för att komma framåt och överbygga och avhjälpa utmaningar i processerna. I projektets slutfas har implementeringsmöten genomförts med alla projektverkstäder. Där har delprojektledare träffat den lokala projektgruppen, tillsammans med förvaltningschef eller gymnasiechef i de fall där det varit möjligt, för att följa upp hur kommunen kommer att ta projektets resultat vidare och vad som kommer att implementeras i ordinarie verksamhet.

I projektets slutfas har alla projektverkstäder i de 33 kommunerna skickat in lokala slutrapporter utifrån förutbestämda frågor.

5.2.2.2 Projektmedarbetarträffar

Ett annat sätt att följa upp verksamheten och bidra till gemensamt lärande har varit projektmedarbetarträffar där fokus varit på att projektverksamheterna ska få tillfälle att träffas och utbyta erfarenheter samt lära av varandra. Detta har pågått såväl delregionalt (lärträffar och uppföljningsseminarier) som mellan de olika delregionerna (Exempelvis KAA-träffar där samtliga parter träffats gemensamt över de tre olika kommunalförbunden och Samordningsförbundet Väst, samt de olika konferenserna i hela projektet) med fokus på att lära av varandra och kunna ta del av goda exempel och kunna vidareutveckla och stärka arbetet mot slutmålen på olika nivåer i projekten.

5.2.3 In- och utskrivningsfrågor

Uppföljning av deltagare har skett genom frågor i samband med inskrivning och utskrivning. De frågor som ställts till alla deltagare är:

- Hur inkluderad känner du dig i skolan?
- Hur motiverad känner du dig till studier?
- Hur intresserad är du av att läsa en yrkesutbildning?

Därutöver har fler frågor ställts till deltagare i skolan vid utskrivning som handlar om hur de upplever att stödet i *En skola för alla* påverkat dem. Frågorna har ställts som påståenden där eleverna fått gradera hur väl det stämmer på en 4-gradig skala som varierar mellan *stämmer inte alls* till *stämmer helt*. Exempel på frågor är:

- På grund av att jag är med i projektet *En skola för alla* gör jag det som förväntas av mig på lektionerna
- På grund av att jag är med i projektet *En skola för alla* har jag en bättre relation med skolpersonalen.

Frågorna som ställs till deltagare i skolan vid utskrivning är framtagna utifrån forskning kring faktorer som påverkar skolmisslyckanden och studieavbrott. För deltagare som i projektet benämns "KAA" som står utanför skolan, eller som är inskrivna i skolan men inte har studier mot betyg som sin huvudsakliga sysselsättning utan istället har motivationshöjande aktiviteter eller praktik, har uppföljningen sett annorlunda ut. Där har stegförflyttningar mätts genom att 4 frågor ställts till deltagaren i samband med inskrivning och att samma frågor ställts igen vid utskrivning.

- Hur ser du på framtiden?
- Hur nöjd eller missnöjd är du med livet i sin helhet?
- Hur nöjd eller missnöjd är du med din hälsa?
- Hur redo känner du dig till arbete/studier?

Dessa 4 frågor har besvarats på en 4-gradig skala från *mycket negativt* till *mycket positivt*.

Personalen som arbetat med målgruppen "KAA" har också fått besvara frågor kring deltagaren vid inskrivning och utskrivning. Frågorna som personalen besvarar handlar om observerbart beteende

såsom om deltagaren svarar på kontakt, tar ansvar för bokade tider och om deltagaren söker studier/arbete. Svaren är på en 5-gradig skala från *aldrig* till *ofta*.

5.2.4 Kompletterande uppföljning av Steg1

De projektgemensamma in- och utskrivningsfrågorna är mer riktade till ungdomar i skolan och därmed haft mindre relevans för ungdomar som tillhör målgruppen för Steg1 eller som är i arbete. För att få en uppföljning som är mer riktad till målgruppen använde sig Steg1 verksamheten av befintlig uppföljning, NNS (intresseförening för samordningsförbund). Samordningsförbundet Väst gör alltid mätningar under maj och november på alla deltagare, så kallad mellanmätning. För att delta i denna mätning krävs att personen deltagit minst 3 veckor i verksamheten. Denna mätning (NNS mellanmätning) är ett verktyg för att se om arbetet går åt rätt håll. Där kan det utläsas om stegförflyttningar uppnås och om deltagaren känner sig hörd. Det görs även en NNS avslutsmätning, för att se om målet är uppnått. Steg1 gör även statistik på vilken försörjning deltagaren har vid in-läget och sedan vid ut-läget. Det går där att se till exempel om ungdomen gått från socialbidrag till att vara klar och inskriven för arbete hos AF, om hen har sökt och fått CSN eller är kvar på samma försörjning. Projektets utskrivningsfrågor var svåra att genomföra, vilket märks på svarsfrekvensen i Steg1. Utöver mätningar har delprojektledaren varje månad, eller oftare, gjort besök i Steg1-verksamheterna, tagit del av verksamheten och varit ett stöd till gruppledare. Vid dessa månatliga uppföljningar har även ungdomarna (de som vågat) berättat om vad de anser om gruppverksamheten, vilket givit en vägvisning om hur projektet fortgår.

5.2.5 Kompletterande intervjuer

I Fyrbodal har utskrivningsfrågorna kompletterats med 20 djupintervjuer med ungdomar som deltagit i projektet utifrån ett halvstrukturerat frågeformulär i syfte att fånga ungdomars egna berättelser om hur dessa uppfattat projektets mål, metoder, intentioner och effekter. Dessa berättelser fångar såväl de utgångspunkter som ungdomarna hade vid projektets början, som deras progression i livet och i skolan och hur de blivit hjälpta genom projektet.

6. Användande av resultat

I detta avsnitt beskrivs hur projektresultaten helt eller delvis kommer att användas i ordinarie verksamhet och i befintliga strukturer. Det finns också delar som inte implementeras. I avsnittet förs ett resonemang kring hur projektet har arbetat för att resultaten skall tas omhand.

6.1 Inledning

Kommunerna har sitt kommunala självstyre och det finns begränsad möjlighet i vilka frågor som projektägaren eller de övriga förbunden kan implementera i sin egen ordinarie verksamhet. De deltagande kommunalförbunden och Samordningsförbundet Väst kan däremot stötta kommunerna i implementeringsarbetet. För att ge goda förutsättningar för implementering är det viktigt att projektverksamheten svarar mot ett lokalt behov och anpassas utifrån de lokala förutsättningarna. För att uppnå detta har varje deltagande projektenhet skrivit en lokal projektplan som utgår från upplevda behov i verksamheten och som syftar till att bidra till projektets övergripande mål.

Under projektets genomförandefas var förankring en viktig faktor för att resultaten ska leva vidare även i ordinarie verksamhet. Hur projektet förankras i organisationen både bland operativ personal, ledning och politik är en stående fråga vid uppföljning med den lokala projektgruppen. Att i den lokala projektgruppen ha med personal i ledningsfunktion är också ett sätt att förankra projektet. För att öka möjligheterna till spridning av projektresultat har workshops genomförts med projektpersonal kring kommunikation med fokus på kommunikation av resultat. Där har projektmedarbetare redovisat sina lokala projektresultat för varandra och gett varandra feedback som ett sätt att öva inför att presentera resultaten i andra forum.

I projektets avslutande del har implementeringsmöten genomförts i medverkande kommuner, där den lokala projektgruppen funnits med, samt i det fall det varit möjligt, någon högre chef såsom förvaltningschef eller gymnasiechef. Under dessa möten har fokus varit på uppnådda resultat lokalt, vad som redan är implementerat i verksamheten och vad som behövs för att implementera fler metoder och arbetssätt. För att sprida goda resultat och exempel på arbetssätt har konferenser, lärträffar och projektmedarbetarträffar varit en god plattform.

6.2 Implementering på förbunden

Det som har implementerats är både roller, arbetssätt, metoder, rutiner och förhållningssätt. Projektet har också bidragit till att identifiera nya utvecklingsområden och att sätta fokus på de temaområden som projektet berört. Nedan följer exempel på implementering på olika nivåer.

6.2.1. Implementering Skaraborgs kommunalförbund

På kommunalförbundet i Skaraborg har kunskap om hur arbete med fullföljda studier stärkts och även fortsättningsvis kommer arbete kring frågorna att ske i de nätverk som finns kopplade till förbundet. KAA-nätverket inom Utbildning Skaraborg kommer också att drivas vidare. Inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) i Skaraborg har en rutin och E-tjänst för informationsutbyte mellan huvudman för gymnasieskola och hemkommun tagits fram. Rutinen och e-tjänsten har beslutats av skolcheferna och förankring har skett genom information vid nätverksträffar och mail till berörda professioner. E-tjänsten har implementerats och befintlig personal på kommunalförbundet har fått i uppdrag att förvalta och fortsätta att sprida information och påminna om rutinen efter projekt slut. Den handbok för det kommunala aktivitetsansvaret som tagits fram inom projektet kommer att ägas av KAA-nätverket, som också är ansvariga för uppdatering av handboken.

6.2.2 Implementering Fyrbodals kommunalförbund

- KAA- nätverket har utarbetat gemensamma riktlinjer, innehåll och dokumentation som resulterat i en handlingsplan för KAA inom Fyrbodal kallat Best case scenario. Handlingsplanen beskriver hur kommunerna ska arbeta för att leva upp till lagen om det kommunala aktivitetsansvaret (Skolinspektionen, 2018). Nätverket implementeras inom ramen för Fyrbodals kommunalförbund och kommer att fortsätta det gemensamma utvecklingsarbetet tillsammans. Fyrbodal tar med nya erfarenheter till kommande projekt, Vi. I Vi- projektet kommer man dels att utveckla själva mötet med individen, dels utveckla metoder för samverkan mellan funktioner och organisationer som jobbar mot samma målgrupp, UVAS.

Eftersom Fyrbodals arbete kring fullföljda studier är koncentrerat utifrån uppdrag som utbildningschefsnätverket beslutar om, bestämdes det under 2019 att en arbetsgrupp skulle tillsättas. Arbetsgruppen arbetar med att vidareutveckla och ta hand om framgångsfaktorerna från projektet, genom att skapa förutsättningar för att implementera arbetsprocesser, verktyg och arbetssätt som en del av det strategiska arbetet kring fullföljda studier. Ett ytterligare uppdrag för

arbetsgruppen är att definiera fortsatta utvecklingsområden för att stärka arbetet kring fullföljda studier mellan och inom kommunerna i Fyrbodal med stöd av Fyrbodals kommunalförbund. Inom ramen för projektet har även en hemsida upprättas för att sprida goda resultat och arbetssätt och effekter av projektet. Delprojektledare delar även kunskaper och arbetssätt från projektet internt på Fyrbodals kommunalförbund samt på ett antal konferenser för att stärka implementeringen ute i kommuner och bland medverkande enheter.

De fyra tematiska utvecklingsområdena för att kunna främja en fortsatt implementering har avgränsats till att:

- utveckla en övergripande organisering på Fyrbodals kommunalförbund kring området fullföljda studier mellan och över kommungränser och skolenheter på uppdrag av utbildningscheferna till Fyrbodals kommunalförbund.
- driva KAA-nätverket vidare inom ramen för Fyrbodals kommunalförbund.
- undersöka förutsättningar för att implementera det digitala systemet i pilot.
- implementera framgångsrika modeller, tjänster och arbetssätt på respektive enhet.

6.2.2.1 Utebliven implementering av det digitala systemet i pilot

Slutsatsen i pilotförsöket mellan Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna Strömstad och Uddevalla var att ELIN möjliggör en snabbare och bättre hantering av interkommunal ersättning med en KAA-modul som bonus. Detta har utbildningscheferna i Fyrbodal fått fortlöpande information om. Eftersom resultaten visade på avsevärt kortare handläggningstid och ett mer effektivt arbete angående elevinformation och kommunalt aktivitetsansvar, involverades utbildningscheferna i Fyrbodal som inledningsvis i projektet adresserat uppdraget. Under inledningen av hösten 2019 skickades en remiss ut till kommunerna i Fyrbodal. Detta beslutsunderlag adresserades till ansvariga i Fyrbodals kommuner i syfte att ingå ett gemensamt samverkansavtal mellan kommunerna i Fyrbodal och med stöd av kommunalförbundet. Förslaget innebar att Fyrbodals kommunalförbund skulle erhålla en teknisk lösning (ELIN), med stöd av Göteborgsregionen, avseende elevinformation och kommunalt aktivitetsansvar. Flertalet kommuner i Fyrbodal svarade ja på denna remiss. Dock svarade en av de större kommunerna i Fyrbodal nej på denna remiss, vilket ledde till att flera av de mindre kommunerna då också svarade nej. Kommunen som svarade nej på denna förfrågan är i skrivandets stund på gång att implementera ett annat system för elevregistreringen och det kommunala aktivitetsansvaret. Därmed vet vi inte om och huruvida detta kan leda till ett framtida gemensamt avtal för fler kommuner i området.

6.2.3 Implementering Samordningsförbundet Väst

Samordningsförbundet Väst fortsätter att erbjuda en Steg1-verksamhet som i fortsättningen kommer att baseras på 7Tjugo. Insatsen kommer att riktas till förbundets samtliga 8 kommuner. I flera av de övriga deltagande kommunerna kommer det att prövas Steg1-liknande verksamheter.

6.2.4 Implementering Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

På förbunds nivå är det i första hand KAA-nätverket som kommer att införlivas i ordinarie struktur, där kommunalförbundet har ansvar för att driva nätverket vidare. Utöver detta har förbundet tillgodogjort sig bred kunskap om arbetet med fullföljda studier under projektet. Denna kunskap kommer man fortsättningsvis att arbeta vidare med i de nätverk som finns kopplade till förbundet. Deltagandet i projektet har också lett till nya projektidéer, där man nyligen har gått in med en ansökan om nya ESF-medel tillsammans med bland annat VGR:s folkhögskoleförvaltning och Fyrbodals kommunalförbund. Projektet går under namnet "Vi" och rör också fullföljda studier.

6.3 Implementering i kommuner

6.3.1 Implementering i Skaraborgs kommuner

6.3.1.1 Implementering av rutiner

Skövde kommun har tagit fram en ny process och rutiner för arbetet med frånvaro i hela sektor Barn och utbildning, vilket är något som kommer att leva kvar. Projektmedarbetaren som drivit arbetet med frånvarorutinen i kommunen kommer efter projektet ha del av tjänst avsatt för att arbeta som processledare för närvaro/ frånvaro i kommunen och se till att arbetet hålls levande. Flera skolor har också tagit fram rutiner för hur frånvaro följs upp på enheten, som kommer att finnas kvar. Som exempel kan nämnas Tidaholm där de veckovis sett över all frånvaro över 10 % för att följa upp att "främja-närvaro-planen" följs. På Katedralskolan i Skara har bland annat arbete för att främja närvaro lagts in i målen för verksamheten vilket gör att det följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet, men också att arbetet för att främja närvaro blir en del av lönekriterierna. I Götene har projektet bidragit till att analysen av frånvaro förbättrats och det arbetet har systematiserats och kommer att leva vidare efter projektet. Genom att projektet begärt in statistik på hur det går för deltagarna och på organisationsnivå med frånvaro, betyg med mera har flera enheter fått upp ögonen för att det är statistik som de ej kan få fram och att de behöver följa upp mer av statistiken noggrannare för att kunna följa utvecklingen på enheten. Flera projektverkstäder vittnar om att förhållningssätt har förändrats under projektets gång exempelvis vad gäller frånvaro. Det kan handla om att personalen alltid sett frånvaro som ett problem för eleven men att de nu börjar prata

mer i termer av missad undervisningstid och skolans ansvar för att främja närvaro. Eller att de börja titta mer på skolans roll i att anpassa undervisningen för eleven så att lärmiljön blir mer inkluderande. Introduktionsprogrammet i Gullspång kommer att göra en sammanslagning med vuxenutbildningen och i det arbetet kommer förhållningssättet kring elever med framgångsfaktorerna från *En skola för alla* att vara en viktig del att arbeta ihop sig kring i arbetslaget, i och med att man ser att det ger en så god effekt.

6.3.1.2 Implementering av metoder och arbetssätt

Metoder och arbetssätt som inte kräver stora resurser implementeras i hög grad efter projektslut. Metoder som testats eller tagits fram inom projektet kommer att implementeras i ordinarie verksamhet. Det kan handla om att arbeta med samtal på olika sätt såsom motiverande samtal (MI), coachning, sömncoachning med mindfulness. Det kan också vara mallar och stöd för planering såsom planeringsmallar, veckoscheman och annat stöd som används tillsammans med elever och som också sprids till lärare på enheten som använder det direkt med sina elever. Det kan också vara klassrumsaktiviteter, såsom att elevhälsan på enhet ett på De la Gardiegymnasiet i Lidköping tagit fram ett årshjul för hur de vill arbeta vidare med lektioner i klass på teman såsom studieteknik och självkännet. Även andra insatser som testats under projektet lever vidare, såsom strukturerade rastaktiviteter på Liljestensskolan i Götene där samarbetet med fritid-ungdom har utvecklats så att de driver caféet på skolan och tillsammans med elever från elevrådet fortsätter med rastaktiviteter. Fika med elevhälsan på Lagmansgymnasiet kommer också att fortsätta att drivas vidare. I Falköping kommer organisationen kring IM-språk utifrån studiemål snarare än språknivå att leva kvar med exempelvis "vuxgrupper" för de som satsar på att ta sig mot vuxenutbildning. Skolan vill även fortsätta sitt arbete med UF-företag på IM. Mariestad satsar fortsatt på motivationsgrupp och närvaroteam. Närvaroteamet är ett sektorsövergripande arbete där socialtjänst, skola och elevhälsa arbetar tillsammans för elever med hög frånvaro och kan sätta in extra resurser för dessa elever när skolan redan testat sin verktygslåda.

6.3.1.3 Implementering av nya roller

På vissa skolor har nya roller såsom elevcoach, elevkoordinator med flera testats. Nya roller i skolan är en identifierad framgångsfaktor. På flera skolor kommer denna roll att finnas kvar även efter projektets slut med ordinarie finansiering, exempelvis på Rudbecksgymnasiet i Tidaholm och på De la Gardiegymnasiet i Lidköping. På dessa skolor har man även anställt fler personer med denna roll efter att ha upplevt goda resultat inom projektet. Katedralskolan i Skara har utökat med ytterligare en elevcoach inom ramen för ett annat projekt. I Mariestad blir närvaroteam Victoria kvar i ordinarie verksamhet även efter projektet med en familjebehandlare och en socialpedagog, där en är anställd av grundskolan och en av socialtjänsten.

6.3.1.4 Utvecklingsarbete

En kommun uttrycker att deltagandet i *En skola för alla*, och andra projekt och satsningar, bidrar till att organisationen blivit bättre på att driva förändringsarbete och att få med både personal och ledning i detta. Detta är en form av arbetssätt som implementerats i verksamheten och som kommer att stärka utvecklingsarbetet även framåt. I exempelvis Skövde kommun har man också sett att i arbetet med att ta fram en ny process kring frånvaro för hela kommunen, har kunskapen om att driva processer som innefattar alla kommunala skolor stärkts. Tanket kring att driva processen kommer att implementeras i kommande utvecklingsarbeten som rör hela sektor Barn och utbildning. För att göra utvecklingsarbetet långsiktigt hållbart och till en del av det systematiska kvalitetsarbetet har en modell för processägarskap tagits fram där det finns avsatt del av tjänst som processledare och utsedd chef som processägare.

Projektet har satt ljus på vissa utvecklingsområden och höjt kompetensen inom dessa områden, vilket också gör att det fått en ökad prioritet i verksamheten. Exempelvis har Götene kommun sett behov av att fortsätta att satsa på närvaro som ett prioriterat utvecklingsarbete. Ett resultat av projektet är också att nya utvecklingsområden har identifierats där kommunerna vill fortsätta att satsa. Projektgruppen i Karlsborg har exempelvis, genom det nära individuella arbetet med deltagare, sett ett behov av att arbeta med övergångar till gymnasiet för ungdomar som haft mycket stöd på grundskolan och behov av ett systematiskt arbete med uppföljning av gymnasieelever som läser hos annan huvudman. Centralskolan i Töreboda har blivit bättre på att upptäcka elever i riskzonen och ser att de framåt kommer att behöva sätta in fler insatser till de elever som är i "gråzonen", som klarar sig ganska bra i skolan, men som kanske saknar något enstaka betyg för att bli behöriga. Tibro kommun har genom projektet stärkt sin samverkan med gymnasieskolorna i samverkansområdet där kommunens elever går, för att tidigare fånga upp elever i riskzon för skolavhopp, detta är arbetssätt som kommer att fortsätta även efter projektet.

6.3.2 Implementering i Fyrbodals kommuner

Delprojektledare i Fyrbodal har mött hela personalen på flertalet enheter och processat mål, syfte, organisering och olika arbetssätt för att underlätta implementeringen. Samtliga kommuner och medverkande enheter i Fyrbodal har upprättat ett kontrakt kring att framgångar i projektet (arbetssätt och organisering etcetera) implementeras i ordinarie verksamhet.

I slutet av genomförandefasen har även projektverkstädernas personal på enheterna tillsammans med delprojektledare i Fyrbodal träffats med respektive förvaltningschef för att undersöka frågan; hur tar vi dessa framgångsrika metoder och arbetssätt med oss in i ordinarie verksamhet? 4 tematiska områden är extra viktiga att fokusera på i implementeringsarbetet i projektet, kring de modeller och arbetssätt som implementerats, utvecklats och förfinats genom projektet och för att

arbetet ska kunna fortlöpa. Arbetet har grundats utifrån tidigare forskning och beprövad erfarenhet, vilket är en vedertagen arbetsmodell för att utveckla, förfina och pröva modeller och arbetsätt inom skolans värld (Skollagen 2010:800). Arbetet har grundats både utifrån att medvetet använda sig av tidigare forskningsresultat på området, utifrån en vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet samt professionernas kunskap och målgruppernas behov. Detta är en vedertagen modell som bas för att arbeta med utveckling i kvalitets- och utvecklingsarbetet (Håkansson och Sundberg, 2012, 2016). Ett viktigt led i detta arbete har alltså varit att både erbjuda kunskapsstöd, processtöd samt att medverkande enheter varit med i och varit delaktiga kring problemformuleringen och hur och vad de ska arbeta med och hur arbetet ska organiseras. De olika delprojekten har även gjorts delaktiga i hur arbetsätt och organisering ska leva vidare efter projektet utifrån de lokala projektplaner som varje projektverkstad formulerat i inledande fas och under projektets gång.

Utifrån projektverkstädernas arbete har flertalet av dessa lett till att olika delar av projektet blivit implementerat, så som utvecklade arbetsätt, förändrade tjänster och nya rutiner i hela kommunen. Exempelvis har så skett i Färgelanda kommun, där ett politiskt beslut togs på grund av projektet, som innebär att implementera nya och förändrade rutiner i skolnärvaroarbetet i samtliga kommunens grundskolor. Många av enheterna har implementerat arbetsätten kring förstärkt och individanpassat studiestöd, närvarocoachning, ett individriktat mentorskap och relationer med ungdomarna men också arbetet kring anpassningar såväl psykosocialt, pedagogiskt som i de fysiska lärmiljöerna. Arbetsätt som implementerats på flertalet av enheterna, vilket är styrkt i både den projektrapportering som de olika projektverkstäderna lämnat in, enhetsuppföljningar som gjorts och genom de många seminarier och träffar som genomförts tillsammans med enheterna. Dessutom är detta arbete styrkt genom de 20 kvalitativa djupintervjuer som gjorts med ungdomar i deltagande projektverkstäder, som både berättar om vad som gjorts och hur insatser haft betydelse genom projektet. Andra delar som implementerats i olika projektverkstäder är personal som genom projektet fått förändrade tjänster där de arbetar mer med individuella kartläggningar, samtal och studiestöd, mer med studie- och yrkesvägledning, samverkan med arbetsplatser, samt coachning och en mer sammanhållen samverkan kring ungdomar som behöver ett mer sammanhållet och komplext stöd. Många enheter har även implementerat flera delar av analysverktygen som utvecklat arbetet kring koll och uppföljning, kring exempelvis tätare uppföljning kring betyg och resultat, progression i ämnen och skolnärvaro/skolfrånvaro.

6.3.3 Implementering i Samordningsförbundet Västs kommuner

Färgelanda och Munkedal samarbetar över kommungränserna och implementerar Steg1. Politikerna där uttrycker att "vi har inte råd att låta bli". Samordningsförbundet Väst fortsätter att erbjuda STEG1 verksamhet som i fortsättningen kommer att baseras på 7TJUGO. Insatsen kommer

att riktas till förbundets samtliga 8 kommuner. I flera av de övriga deltagande kommunerna kommer det att provas Steg1 liknande verksamheter.

6.3.3.1 Samverkan kommuner

Kommunerna Färgelanda och Munkedal bestämde sig tidigt för att dela på kostnaderna och samarbeta över kommungränsen. Beräkningarna gjordes tidigt att kostnaderna för Färgelanda för att köra ungdomar i bil och kostnaderna för Färgelandas lokal för gruppverksamhet skulle bli likvärdiga.

I Steg1 har vikten av samverkan gett goda exempel gång på gång. I den kommun där samverkan med skolan varit tät (mellan Steg1-personalen och skolan) har flera ungdomar gått tillbaka till skolan med gruppledarnas stöd.

6.3.3.2 Fragmenterad implementering av Steg1

Där implementering i sin helhet uteblivit vill kommunerna ha gruppverksamhet över ett större åldersspann (16 – 29 år eller ända upp till 40 års ålder har påtalats). I någon kommun vill de att en verksamhet för missbrukare ska ingå. De vill gärna hämta det bästa från Steg1-verksamheten, och personal har gjort studiebesök och fått mentorskap från personalen i Steg1. Projektledningen ser att det goda med Steg1 vill kommunerna använda vidare, konceptet såsom frukost/måltid/fika för att skapa dialog och gemenskap. Att hämta ungdomarna med bil, så som skett i Munkedal och Färgelanda, ser de som för kostsamt trots det goda resultat det givit. Om samarbetet blir väl uppbyggt mellan förvaltningarna, vårdcentraler, psykiatri, Försäkringskassan och Arbetsförmedling, skulle ungdomarna inte behöva ha den långa startsträckan ut i samhället.

6.3.4 Implementering i Sjuhärads kommuner

I kommunerna finns det fortfarande en del oklarheter kring hur en del av resultaten kommer att implementeras. Till viss del har detta att göra med den otacksamma situation som många kommuner befinner sig i med nedskärningar. I första hand gäller detta de tjänster som har arbetat med projektet. Samtliga deltagande kommuner kommer dock att implementera arbetet i mer eller mindre utsträckning. I Borås rör det framförallt studiecoachens nya arbetssätt som kommer att få spridning. I Bollebygd kommer både funktion och arbetssätt att leva vidare. Arbetsmarknadsenheten och skolan kommer att arbeta vidare med de nya rutinerna och handlingsplanerna. Men de extra personalresurser som projektet har inneburit har kommunen varit tvungen att prioritera bort på grund av allmänna nedskärningar. I Marks kommun har det under hösten 2019 inletts en större omorganisation, där en ny arbetsmarknadsenhet har inrättats. Enheten

är ny och allt är inte klart i skrivande stund men det är i alla fall sagt att det kommunala aktivitetsansvaret ska flyttas från gymnasieskolan till arbetsmarknadsenheten. Detta innebär stora osäkerheter kring vilka av projektets resultat som kommer att fortleva. Det finns dock goda ambitioner och i januari genomförde En skola för alla tillsammans med VETA ett lärseminarium i Mark. På seminariet deltog tillförordnad chef för AME, rektor, personal och projektmedarbetare. Det blev bra samtal och förhoppningen är att seminariet kan bidra till att resultaten tas tillvara på den nya enheten.

6.3.4.1 Implementering av roller

I Sjuhärad kommer vissa kommuner att ha kvar de roller som testats under projektet, här kan bland annat Bollebygdskolans elevcoach och Viskaforsskolans (Borås) studiecoach nämnas. Intressant i sammanhanget är också att studiecoachen på Viskaforsskolan har fått ett uppdrag att arbeta vidare med att utveckla och sprida sitt arbetssätt till övriga skolor i Borås.

6.3.4.2 Modul 4

Implementeringen av modul 4 är svår att säga något om eftersom resultaten inte har hunnit testas inom ramarna för projektet. Projektmedarbetarna har dock en stark tro till att resultaten kommer att implementeras och leva vidare. På det stora hela har effekterna av förändringarna som skett inom modulen varit positiva, sammantaget har de bidragit till att skapa förutsättningar för ett mer långsiktigt och hållbart förändringsarbete som kan skapa strukturella förändringar över tid. Samverkan mellan olika huvudmän (kommun och landsting) är svårt men då både VGR och kommunalförbunden har ägt och arbetat med frågan gemensamt borgar det för att utvecklingsarbetet kommer att ge effekt och kunna leva vidare efter projektets slut.

6.4 Utebliven implementering i projektets kommuner

I de fall där implementering uteblivit har det berott på flera faktorer såsom ekonomi, brist på förankring, förvaltningarna arbetar i "stuprör" eller otydlighet kring vad som ska implementeras. Ansträngd ekonomi är den enskilt vanligaste orsaken. Då handlar det främst om att det är svårt att avsätta personal, att det finns mindre möjlighet att anställa personal och det som inte är lagstadgat får då stå tillbaka. Exempelvis prioriteras att ha lärare framför en elevcoach, samtidigt som vissa ser att nya roller i skolan avlastar mentorer och ger lärare mer tid till undervisning. En annan del kring ekonomin är att det i vissa kommuner varit svårt att avsätta personal till uppdrag under projektet, alternativt varit personalomsättning under projektet, vilket också påverkar möjlighet att nå resultat och att ta fram en tydlig metod över tid. Detta i sin tur gör att chanserna till implementering minskar. Samtidigt som det kan vara en fördel att det är personer inom ordinarie verksamhet som

arbetat med projektet, då de ofta har en kortare startsträcka att komma igång och redan har nätverk och legitimitet i verksamheten samt att de i hög utsträckning arbetar kvar och kan fortsätta implementering av arbetssätt över tid.

Ett annat hinder för implementering är om ledningen inte ser behovet i verksamheten. Det kan handla om att ledningen inte informerar all personal om projektverksamheten, inte ger mandat till de som arbetar operativt med projektet eller inte är engagerade i att driva projektet framåt utan lämnar över det på projektmedarbetare. Andra risker på ledningsnivå är de fall när olika ledare inte delar problemformulering eller när det är oklart vem som äger projektet. Exempel på detta är i de fall där projektmedarbetare och projektledningsgrupp utgått från den centrala elevhälsan och där ledningen på skolan där projektverksamheten utförs inte varit lika involverad. Det blir svårt när elevhälsoschef är chef över sin personal, samtidigt som rektor arbetsleder ute i verksamheten. Då krävs samsyn och att problemformuleringen delas, vilket inte alltid varit fallet.

7. Kommentarer och tips

7.1 Omfattande projekt

I ett sådant stort och mångfacetterat projekt som *En skola för alla* är, är det fantastiskt att kunna leverera sådana bra resultat som projektet gjort, både på individnivå som med medverkande kommuner och organisationer. Dessutom har majoriteten från projektverkstädernas utvecklingsarbete implementerats i ordinarie organisationer och också lever vidare efter projektet. Projektet har även stärkt samverkan mellan de olika parterna (kommunalförbunden och Samordningsförbundet Väst) under resans gång.

7.2 Nätverk

Nätverkande upplevs som väldigt positivt. Bra att erbjuda träffar för projektmedarbetare där det finns möjlighet till erfarenhetsutbyte, det bidrar till att goda erfarenheter sprids och att fler vågar testa goda idéer inom ramen för projektet. Kan vara extra viktigt för personer som har en ny roll på en skola, till exempel elevcoach. Även när det gäller de regionövergripande erfarenhetsutbytena för det kommunala aktivitetsansvaret så har det setts som betydelsefullt för att sprida erfarenheter kring KAA-uppdraget genom nätverk.

7.3 ESF-administration

Det som de lokala projektverkstäderna sett som förbättringspotential inför kommande projekt är förenkling av administrationen, det är framförallt underskrifter från ungdomar som upplevs som svårt. Som ett exempel har Steg1 haft 78 deltagare inskrivna men endast 63 har kunnat rapportera i projektet. Detta beror på svårigheter med underskrifter.

Det har upplevts som extra svårt med administrationen för ungdomar som är under 18 år då det krävs samtycke från vårdnadshavare. Önskemål framåt är att ESF från start ger mer utbildning i det administrativa arbetet, att minska onödig administration och ge tydligare riktlinjer kring vad som krävs i ett ESF-projekt. Detta hade besparat projektledningen många frågor under projektets gång och gjort att det förhoppningsvis blivit ännu fler rätt i rapporteringen. Det ger bättre chans för de som arbetar direkt i projektet att förmedla informationen vidare. Otydligt från ESF i början kring personuppgiftshantering, att alla som är med i projektet ska kunna lämna ut personuppgifter. När detta är otydligt har det lett till att det i vissa fall gjorts mycket förberedelse kring ungdomar som sedan ändrat sig och ej vill vara med. Att begränsa medfinansieringen till ett fåtal personer förenklar administrationen.

7.4 Förankring

Förankringen lyfts som viktig både att det är en problemformulering och ett behov som delas i styrkedjan så att det är en förankring från förvaltningsledning, ledningen på skolan och bland de som arbetar operativt. När projektet startar upp behöver även information om detta och syftet nå all personal på enheten. Förstår alla problemformuleringen kan det ge högre engagemang. Ledningen behöver vara med och ställa sig bakom. Det kan vara svårt när exempelvis den centrala elevhälsan står bakom projektet, men inte ledningen på skolan. För dem som arbetar i projektet behöver det vara ett tydligt uppdrag, som också kommer med mandat. Viktigt att det finns en projektgrupp lokalt som arbetar runt projektet. Är man några stycken som bär projektet, blir det mindre sårbart.

7.5 Bemanning

Något som påverkat möjligheten att bedriva projekt är bland annat, att det framförallt i mindre kommuner är svårt att hitta personal som har "tid över" i sin tjänst, vilket begränsar möjligheten att driva projekt. Det vi kan ta med oss är att projekt behöver erbjuda minst 50 % avlönad tjänst för att det ska upplevas som att det går att hitta utrymme i tjänst utan att det upplevs som att allt "extra" går till administration. De mindre kommunerna och speciellt de som ligger geografiskt i utkanten av delregionen har i låg grad prioriterat gemensamma möten och konferenser, vilket gjort att de i lägre grad fått ta del av erfarenhetsutbyte. För att komma runt detta kan det vara viktigt att det dels erbjuds tjänster om minst 50 % och dels att digitala möten erbjuds i högre grad. En annan svårighet som gjort att det tagit tid att komma igång med projektverksamhet är personalbyten, både på ledningsnivå och bland operativ personal, som gjort att verksamhet delvis stannat av tillfälligt. Även i de fall där projektmedarbetare i sin övriga tjänst inte arbetat nära ungdomarna har det varit svårt att få till projektverksamheten. Här behöver uppdragsbeskrivningen vara än tydligare. Även kommunernas ansträngda ekonomi under senare delen av projektet är en svårighet, då det påverkar möjlighet att ha någon som arbetar med projektet på deltid men också med tanke på möjlighet till implementering. Det hade varit bra om fler i projektledningen varit på plats tidigare, det hade gjort att man fått ut mer av analys- och planeringsfasen och förhoppningsvis kunnat sätta mer administrativa rutiner tidigare.

7.6 Datainsamling

Något som varit svårt är att samla in den data som behövts. Ibland har den inte funnits att få tag på alls, ibland har projektmedarbetare inte fått tillgång till systemen för att få fram rätt data och i vissa system har data försvunnit efter en viss tidsperiod. Det är extra svårt att få fram relevant data för

introduktionsprogram, språkintruktionsprogram och introduktionsprogrammet Fenix samt könsuppdelad statistik.

Referenslista

Appel, C & Ernestam, Å. 2017. Olika är normen Att skapa inkluderande lärmiljöer.

Dale, R. (2011). Early school leaving: Lesson from research policy makers. An independent expert report submitted to the European Commission by Network of Expertis in Social Sciences of Education and Training (NESSE).

Fuhrlong, Cristensen, 2008; Sinclair et al, 2003; Lehr et al, 2003, 2004, 2006; Lamb och Rice, 2008 översatt av Anna Liljeström och GR Utbildning. Elever som lämnar skolan i förtid.

GR Utbildning (2018). Motverka studieavbrott framgångsfaktorer i praktiken.

Gren Landell, M. Saknad att uppmärksamma elevers frånvaro och agera. SOU 2016:94.

Hattie, J. (2012). Synligt lärande för lärare.

Hattie, J. (2014). Visible learning.

Henriksson, G (2016). Att motverka skolmisslyckanden.

Hugo, M (2011). Från motstånd till framgång -att motivera när ingen motivation finns.

Håkansson, J & Sundberg, D. (2012). Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysn.

Håkansson, J & Sundberg, D. (2016). Utmärkt skolutveckling: forskning om skolförbättring och måluppfyllelse.

Kjellberg, A. (2016). KOMMUNALA AKTIVITETSANSVARET, SAMT DET FRÄMJANDE ARBETET. Ekovera ek. förening

Lundin, C. Wennler, L & Lundholm F (2018). Uppföljning av språkintruktionsprogrammet Fenix. Skolverket.

Nilsson, I. Wadeskog, A, Hök, L. & Sanandaji. N. (2014). Utanförskapets pris.

Samuelsson, M. (2017). Lärandets ordning och reda.

Skolverket (2014). Frånvaro och närvaro i gymnasieskolan, en nationell kartläggning. Rapport 416.

Skolverket (2016). Utbildning för nyanlända elever
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65bceb/1553966475563/pdf3576.pdf>

Skolverket (2019)

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d871/1553968289366/pdf4047.pdf>

Skolinspektionen (2018). Att motivera ungdomar tillbaka till utbildning. En uppföljande kvalitetsgranskning av kommuners aktivitetsansvar 2018.

Stensson, H. (2016). Förstudie Motverka skolavhopp 2015. Rapport 2016-03-15.

Sjöwall, Å. (2018). Date lärmaterial. Likabehandling Normmedvetenhet Tillgänglighet

Svensson, L. Brulin, G. Jansson, S. Sjöberg, K. (2013). Att fånga effekter av program och projekt. Lund: Studentlitteratur.

Sävenstrand, A. Uliczka, H. Jansson, S. & Svensson, L. (2013). Erfarenheter av lärande utvärdering.
https://www.esf.se/Global/ESF%20Support/SPeL/erfarenheter_av_larande_utvardering.pdf

Vedung, E. (2009). Utvärdering i politik och offentlig förvaltning.